МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра японської філології

Кваліфікаційна робота магістра з японської філології

на тему: “ОНОМАТОПЕЇЧНА ЛЕКСИКА СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМІВ ХАЯО МІЯДЗАКІ)”

студентки групи МПяп 51-19
факультету сходознавства
освітньо-професійної програми Галузевий переклад: японська мова, англійська мова
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.069 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – японська
Марченко Людмили Сергіївни

Допущено до захисту

«___» _____ року

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук, доцент
Сіленко Наталія Василівна

Завідувач кафедри

японської філології

_____ Кравець К. П.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП……..…..3

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ ОНОМАТОПОЕТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ……..…6

1.1 Визначення поняття "ономатопея" у працях учених..……...6

1.2 Диференціація звуконаслідування та звукосимволізму в сучасному мовознавстві……...…….8

1.3 Історія розвитку ономатопеїчної лексики японської мови……...……15

Висновки до розділу І…….……..21

РОЗДІЛ 2 ФУНКЦІОНУВАННЯ ОНОМАТОПЕЇЧННОЇ ЛЕКСИКИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ……...23

2.1 Висвітлення ономатопеї японської мови…….....……23

2.2 Класифікація ономатопоетичної лексики японської мови…….....25

Висновки до розділу ІІ……..39

РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМІВ ХАЯО МІЯДЗАКІ)……40

3.1 Семантичні особливості ономатопеїчної лексики японської мови на матеріалі мультиплікаційних фільмів Хаяо Міядзакі…….....…….…….…40

3.2 Структурні особливості ономатопоетичної лексики японської мови на матеріалі мультфільмів Хаяо Міядзакі.……57

Висновки до розділу ІІІ……64

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ……...66

АНОТАЦІЯ……...…71

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..…73

ВСТУП

Японська мова представляє особливий інтерес з точки зору дослідження ономатопоетичної лексики. Сучасна лінгвістична теорія досліджує ономатопею, як зв’язок між звуком і значенням, які можуть бути довільними, але звуконаслідування є винятком із цього правила. Сьогодні існує багато досліджень на тему звукового символізму. Багато сучасних досліджень свідчать про прямий зв'язок між звуком і значенням. (Подшибякина А.А., Поливанов Є.Д., Фельдман Н.І, Фролова О.П., Черевко К.Е., Мацумура Акіра та ін).

Тобто, ономатопоетична лексика, або звуконаслідування – це слова, які використовують для імітації звуків оточуючої реальності засобами мовлення. Таким чином, ономатопею можна визначити як слова, що позначають звуки природи, людей і всього, що нас оточує.

Японська мова володіє величезною кількістю ономатопоетичних слів, які часто вживаються в повсякденному житті японців і в мові художньої літератури, представляючи одну з характерних особливостей японської мови.

При перекладі на українську мову японських ономатопоетичних слів часто може виникати проблема між встановленням змісту та форми, оскільки багато звуконаслідувальних одиниць, які застосовуються в Японії, не мають відповідника в українській мові.

Актуальність теми зумовлена неоднозначністю в підходах класифікацій японської ономатопоетичної лексики та способу застосування звуконаслідування у сучасній японській мові та особливо приділяючи увагу її використанню у повсякденному житті та мультиплікаційній сфері.

Метою дипломної роботи є визначення структурно-семантичних особливостей ономатопеїчної лексики сучасної японської мови (на матеріалі художніх мультфільмів Хаяо Міядзакі).

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань:**

- визначити теоретико-методологічні засади вивчення ономатопеї в працях учених;

- уточнити диференціацію понять звуконаслідування та звукосимволізму в сучасному мовознавстві;
- установити особливості функціонування ономатопеїчної лексики в сучасній японській мові;
- зясувати класифікацію ономатопеїчної лексики сучасної японської мови;
- проаналізувати структурно-семантичні особливості лексики звуконаслідування в японських художніх мультфільмах.

Об'єктом роботи є ономатопоетична лексика сучасної японської мови.

Предметом є структурно-семантичні особливості ономатопеїчної лексики сучасної японської мови.

Для виконання роботи були використані такі **матеріали:** мультиплікаційні твори режисера Хаяо Міядзакі такі як "Віднесені привидами", "Ходячий замок Хаула", "Мій сусід Тоторо", "Рибка Поньо на скелі", " Служба доставики Кікі, юної відьми" та інші. Також були використотані праці Поливанова Є.Д, Фельдмана Н.І, Фролової О.П., Бикової С.А.; словники – "Великий японсько-російський словник", "Словник лінгвістичних термінів" Ахманової О.С, Конрада Н.І. "Синтаксис японської мови".

Аналіз матеріалу для написання даної роботи передбачає використання наступних **методів дослідження**: *кількісний та статистичний аналіз* фактичного матеріалу, для підрахунку ономатопоетичних одиниць; *метод порівняльного аналізу*, для визначення схожості і відмінності між ономатопоетичними одиницями японської та української мови; *метод узагальнення*, для підсумку інформації, створення висновків; *історичний метод* використовувався, щоб прослідкувати історичний розвиток ономатопеї в японській мові; *метод компонентного, дистрибутивного аналізу* (дослідження мови на основі оточення (розподілу) окремих одиниць у тексті); *метод лінгвістичного зіставлення*, що засвідчує переважання певних засобів та прийомів звукопису; *метод контекстологічного аналізу*, для дослідження

структури тексту; *трансформаційний аналіз та метод пояснювальних трансформацій*.

Характеристика **наукової новизни** дослідження полягає у створенні власної класифікації одиниць ономатопоетичної лексики та перше визначення структурно-семантичного аспекту ономатопеїчних одиниць сучасної японської мови конкретно на прикладах з мультиплікаційних шедеврів Хаяо Міядзакі.

Результати дослідження мають **практичне значення** – вони є певним внеском до вже відомих досліджень ономатопеї в японській мові, до загальної теорії перекладу, лексикології, зіставного мовознавства, теоретичної граматики японської мови.

Результати дослідження можна використовувати у викладанні навчальних курсів, таких як "Практичний курс перекладу японської мови", "Лексикології японської мови", "Японська мова", "Фонетика японської мови" та для проведення лекцій та практичних занять на дану тему.

Структура роботи складається зі вступу, трьох основних розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаних джерел та резюме. У вступі до роботи визначено об’єкт та предмет дослідження, актуальність даної теми, мету і завдання для цього дослідження, методи, що застосовувалися протягом роботи над дослідженням, наукова новизна результатів, та практичне значення результатів. У розділі 1 висвітлюється інформація про історичні та термінологічні аспекти дослідження ономатопоетичної лексики, дослідження її у сучасному мовознавстві. У розділі 2 відбувається висвітлення ономатопоетичної лексики в японській мові та її класифікація. У розділі 3 проводиться дструктурно-семантичний аналіз ономатопоетичної лексики японської мови. У висновках до всією роботи проводиться підсумок всіх результатів дослідження.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ ОНОМАТОПОЕТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1 Визначення поняття "ономатопея" у працях учених

В японській мові вживається багато звуконаслідувань, які за сукупністю ознак об’єднуються в окрему лексико-граматичну категорію.

Першу черга ономатопеїчна лексика є частичною фоносемантики. Фоносемантика – це наука, яка досліджує звукозображувальну систему мови. Головна властивість цієї науки звукозабраження та фонетичні мотиви. Основними поняттями терміну фоносемантика є звукосимволізм та ономатопея (звуконаслідування). За мету фоносемантика має вичення явища звукозображання, як важливого, необхідного, впливового та стійкого зв'язку між ознакою об'єкта-денотата та фонемою [9, с. 6].

Склад звуконаслідувальних слів, які є характерниси для певної мови, засновується на культурних особливостях та географічного розташування території нації. Ономатопеїчна лексика різних мов має багато відмінностей, хоча інколи можуть бути певні збіги, оскільки кожна мова опановувала перетворення звуків навколишнього світу у звуконаслідування особисто. Головною причиною розбіжності ономатопеї у різних мова є те, що звук має складну струкру, і точно імітувати його є майже неможливим. Тож для імітації звуків, кожна мова підбирає один або кілька найбільш підходящих складників.

Ономатопея (ὀνοματοποιία від ὄνομα "ім'я" + ποιέω "роблю, творю") або звуконаслідування – слово, що є результатом звуконаслідування, а також процес творення таких слів. Його використовують для імітації звуків оточуючої реальності засобами мови [12]. Також можна зустріти більш спрощений термін "ономатопея" – це словотвір шляхом звуконаслідування. [35, с. 494]. Українська лінгвістка О.О. Селіванова дає наступне визначення: "ономатопея – це умовна імітація звуків природного довкілля фонетичними засобами цієї конкретної мови

(звуків тварин або птахів, звуки неживих предметів, імітація звуків природніх явищ тощо)" [44, с. 431].

За сучасними стандартами розуміння терміну звуконаслідування, або ономатопея, вважається, що потрібно застосовувати комбінацію відповідних елементів, а саме фонем відповідної форми для позначення звукової імітації звуків, які мають нелінгвістичне походження. Тож як наслідок ми маємо мовні одиниці, які важко класифікувати та знайти їх чітке відношення до певної частини мови.

Звуконаслідування, звуковідтворення або ономатопея (грец. Onomatopoieia – творення назв) – звукова імітація реальних явищ: намагання шляхом спеціального підбору та концентрації звуків мови – алітерацій чи асонансів – відтворити звуки, що існують у реальному навколишньому житті. Отже, звуконаслідування є зображувальним прийомом на противагу виражальному – звукописові [25, с. 216] .

Таким чином ономатопею можна визначити як слова, що позначають звуки природи й оточуючого середовища, голоси тварин , птахів та людини. За допомогою даних лексичних одиниць людина має можливість завдяки письмовим знакам передавати звуки світу природи. А також відтворювати їх у мовленні [12].

Існує декілька термінів для визначення звукосимволізму –звуковий символізм, фонетичний символізм, символіка звуку – зв’язок між звучанням і значенням слова, який виникає переважно внаслідок взаємодії різних видів відчуттів (моторних, акустичних, зорових та ін)., тобто синестезії. Іншим джерелом звукосимволізму, може бути так звана мовна звичка, тобто асоціація поняття і звуку, який часто зустрічається у назвах цього поняття. Наприклад, за даними психололінгвістичних експериментів, початковий приголосний "х" символізує в українській мові негативну оцінку, можливо тому, що вживається у таких словах, як хабар, халабуда, халепа, хворий та ін. [25, с. 216].

Звукосимволізм розглядають як різновид загального явища – звукозображувальності, до якої відносять також звуконаслідування [25, с. 216].

Звукосимволічні слова особливо часто позначають різні види руху, світлові явища, форму, величину, віддаленість об'єктів, властивості їх поверхні, ходу, міміку, фізіологічний і емоційний стан людини і тварин. Деякі вчені (Платон, Ж. Ж. Руссо, М. В. Ломоносов) визначають звукосимволізм як такий зв'язок між означуваним і що означає, що носить не довільний, вмотивований характер. Звукосимволізми передають звуки в умовній формі, яка не має прямого з ними зв’язку, тобто відображення за допомогою звуків не звукових характеристик слова, несхожих на його реальне звучання [3].

Багато відомих дослідників фонетистів (С.В. Воронін, О.П. Журавльов, В.В. Левицький, В.І. Кушнерик), розглядали звуконаслідування і фонетичний символізм (здатність окремих звуків викликати не звукові асоціації) як дві підсистеми звукозображувальної системи мови, вони звертають увагу на неприпустимість змішування цих явищ ані в процесі теоретичного вивчення , ані в ході експериментальних досліджень [22].

Тож саме завдяки застосуванню ономатопоетичної лексики та образонаслідувальним словам у сучасній японській мові, ми можемо злегкістю зобразити в своїй уяві та навіть у думках перенестися в атмосфуру, яка відбувається у тексті. Дана лексика дуже часто використовується у книжках та пісеньках, які цікаві для підростаючих поколінь.

1.2 Диференціація звуконаслідування та звукосимволізму в сучасному мовознавстві

У лінгвістичній традиції заведено вказувати на наявність логічного зв'язку між звуком та змістом. Зв'язок між формою та значенням слова науковці намагались встановити ще у давнину. Елементи вивчення конкретно засвідчених у людській мові звуконаслідувальних слів закладені в працях багатьох мовознавців, починаючи з античності. Перші спроби висвітлити положення про (природну мову) можна знайти ще в давньогрецькій школі стоїків у формі так званої "теорії" фюсей ("природа" , "відприродність"), де зв’язок звуку зі змістом

пояснювався з точки зору "наслідування звукам" (відтворення звуків, що вивчає людина та елементами зовнішньої природи). "Природною" або звукозображувальною прамовою людства можна назвати ті первісні звукозображувальні зародки людської мови, які були засновані на природному єдино можливому зв’язку звучання зі змістом і, відповідно, були ще спільними для тогочасних предків людства [7].

Теорія звукового символізму, має довгу історію та бере свій початок від давніх Індіанців, яких називали Ведами, саме вони вперше почали помічати зв’язок між звуком та значенням. Не дивно, що це привернуло увагу багатьох філософів, таких як Святий Августин, Тома Аквінський, Жан-Жак Руссо, Рене Декарт. Філософи давньої Греції намагалися визначити співвідношення між характеристиками поза лінгвістичної реальності та формами її мовного вираження [41, с. 40].

Подальше вивчення звукової символіки значною мірою пов'язане з теорією звукового мімезису. Наприклад, одна з теорій походження мови базується на постулаті, що мова є результатом імітації природних звуків (звуковий мімезис) та явищ (звукова символіка) навколишнього світу [11, с. 41].

Значне поширення мали такі теорії походження мови, як "звуконаслідувальна", "вигуків", "трудових вигуків" та різні їх варіанти, в питанні утворення зв’язку зі змістом, які більше або менше залучали звукозображальні джерела. Питання зв’язок між звуком та значення ставилися багатьма вченими в різні періоди розвитку науки (Платон, Ж.-Ж. Руссо, М. Ломоносов та ін).. У 18-19 ст. вивчення звукосимволізму йшло переважно вплані звуконаслідувальної та вигукової теорії мови (Г.В. Лейбцін, В. Гумбольт та ін.) [16].

На початку 20 століття Едвард Сапір, Отто Єсперсен та Чарльз Баллі заклали основу теоретичних досліджень звукового мімезису у його безпосередньому зв'язку із звуковою символікою [41, с. 12].

На думку російського лінгвіста С.В. Вороніна (1990: 4), звукова символіка вивчається з точки зору фоносемантики. Фоносемантика — нова наука, об’єктом

якої є звукоміметична (ономатопеїчна) та звукова символічна система, що вивчається з точки зору часу та простору. Також часто використовуються інші терміни, такі як "фоносемія", "лінгвістичний іконізм" тощо [11, с. 41].

Теорія звуконаслідування (ономатопоетична теорія) це одна з теорій виникнення мови, згідно з якою мова виникла в результаті того, що людина наслідувала звуковим та не звуковим ознакам предметів, що називаються [9].

Теорія звуконаслідування також вивчалася стоїками і отримала підтримку в XIX і навіть XX ст. Суть цієї теорії полягає в тому, що "безмовний осіб", чуючи звуки природи (дзюрчання струмка, спів птахів і т. д)., намагалася наслідувати цим звукам своїм мовним апаратом. В будь-якій мові, звичайно, є деякий кількість звуконаслідувальних слів типу ку-ку, гав-гав, хрю-хрю, піф-паф, кап-кап, ачхи, ха-ха-ха і т. п. і похідних від них типу кувати, зозуля, гавкати, хрюкати, свинка, ха-ханьки і т. п. Але, по-перше, таких слів дуже небагато, по-друге, "звуконаслідувати" можна тільки "звучного", а як же тоді назвати "безголосне": камені, будинки, трикутники і квадрати і багато іншого [30]?

Суть ономатопоетичної теорії полягає в наступному. Прадавня людина, що не володіла мовою як засобом спілкування, намагалася наслідувати звукам природи та навколишнього світу та відтворювати схожі звуки за допомогою мовленнєвого апарату. На думку лінгвістів, сильною стороною теорії звуконаслідування було визнання існування першопочаткового зв’язку між звуком і значенням в словах мови та визнання характеру цього зв’язку [30].

Звуконаслідування розумілося, як правило, в двох смислах: як наслідування звуком звуку та як наслідування звуком не-звуку (відображення в звучанні слова якої-небудь не звукової ознаки об’єкта-денотата), тобто і як власне звуконаслідування, і як звукосимволізм [9].

Противники звуконаслідувальної теорії, справедливо критикуючи її за недооцінку соціальних умов виникнення мови і за абсолютизацію принципу звуконаслідування, разом з тим безпідставно принижували значення звуконаслідування і відмовлялися визнати існування звукосимволізму [23].

У своїй відомій роботі "Походження мови та її роль у формуванні мислення" А.Г. Спіркін ставить питання про "вихідний матеріал" мови, про "механізм утворення зв'язку між звуками та образами". Головним джерелом звукового матеріалу мови автор називає набуті від тваринних пращурів звуки, які й стали основним матеріалом, або біологічною передумовою, формування звукового мовлення людини [31, с. 33]. Іншими словами, не можливо заперечувати існування періоду, коли мовний знак був природно обумовленим, не довільним. Спеціальні роботи з цього питання почали з'являтися лише наприкінці 19 ст. За кордоном це питання висвітлювали В. Ель, В. Астон, М. Граммон, Я. Коржринек, Дж. Гонда, Ф. Брунні, Зд. Віттох, М. Ашмарін, М. Дмитрієв [19].

У другій половині 20 ст. кількість робіт, присвячених зображувальним словам в мовах народів світу починає швидко зростати.

У радянському мовознавстві роботи по звуковому символізму тривалий час розглядалися як "не наукові". З 1950-1960ті рр. розпочалась тенденція до глибокого вивчення цього явища. Звукосимволізм та звуконаслідування досліджується у зв'язку з проблемами мотивації мовного знаку, теорії дитячої мови, стилістики та поетики, лінгвістичної типології, експериментальної психології, психолінгвістики [9].

У 1970-1980 рр. звукосимволізм починає розглядатись також в рамках фоносемантики, яка вивчає звукозображувальну систему мови з просторових та часових позицій. Ці дослідження дають істотні докази на користь того, що звуконаслідування та звукосимловізм грали, разом з жестом, найважливішу роль при виникненні мови. Але в сучасному мовознавстві ще залишається відкритим питання про звукозображувальну природу мови [9].

У середині 20 століття була розроблена так звана універсальна класифікація звуконаслідувальних слів, де вони групувалися за віднесеністю з денотатом. У сучасній науці прийнято виділяти дві підсистеми:

- Звукосимволічну (з не акустичним денотатом)
- Звуконаслідувальну (з акустичним денотатом) [3].

Звуконаслідувальна підсистема поряд із звукосимволічною входять до звукозображувальної системи мови. Але звуконаслідування, що є закономірним вмотивованим зв’язком між фонемами слова і звуковою (акустичною) ознакою денотата (мотиву), який лежить в основі номінації, складає перший рівень системи звукозображувальних засобів мови. Звуковий символізм, як другий рівень цієї системи набагато складніше явище, його матеріальна основа до цього часу залишається невизначеною [52].

Звуконаслідувальні слова часто відносять до вигуків, незважаючи на наявність відмінностей між ними. Проте, звуконаслідування варто відмежувати від вигуків, оскільки вони є окремою частиною мови [26, с. 65-66].

Звуконаслідувальні слова характерні для художніх текстів. Письменники використовують ономатопеї для посилення психоакустичного фону сцени, що описується, для виразу стану, відчуттів героя і т.п. [26, с. 65-66].

Мовознавці виокремлюють три джерела звукосимволізму:

1. На думку мовознавців: С. Ньюмена, М. Бентлі, Е. Вейрона, М.С. Майрона та ін. В основі звукосимволізму лежать фізичні (акустичні та артикуляційні) властивості звуків. Відкритий рот, висунуті вперед щелепи, зжаті губи створюють значення, які характеризують звуки, що вимовляються [4, с. 86]. При вимовлянні високого тону, зауважує Ф. Кайнц, в гортані з'являється відчуття напруження й тісного контакту, в той час, як при вимовлянні низького тону голосові органи виявляються в більш розслабленому стані. Таким чином, в даному випадку ми маємо справу, за термінологією Ф. Кайнца, з транспозицією одних видів відчуттів в інші (моторні в акустичні, акустичні в зорові і т.д)., тобто з синтезією [2, с. 87].

До першої точки зору наближається так звана фізіогномічна концепція Г. Вернера (1932, 1963), яка гостро критикується в цілому ряді робіт. Діти, тварини абостомлені або хворі люди сприймають іноді об'єкти зовнішнього світу не такими, якими вони є насправді, а як би наділеними душею, тобто фізіономічно. Фари автомобіля представляються, наприклад, як два страшних ока якоїсь тварини. Ці властивості предметів володіти "фізіогномічними

якостями" і лежать, на думку Г. Вернера, в основі будь-якої символізації, в тому числі і звукової. У вернерівській теорії освіти символів, тим не менш, все поставлено з ніг на голову. Зазвичай людина знаходить два не пов'язаних один з одним природного зв'язком об'єкта, умовно зіставляє їх і робить один символом іншого. У Г. Вернера все виглядає навпаки: існує один нерозчленований, фізіогномічно цілісний об'єкт, з якого поступово вичленяються два від природи пов'язаних об'єкта, один з яких стає символом іншого. Теорія Г. Вернера лежить за межами науки. Проте, за зовнішніми ознаками її слід віднести до "синестетичної" теорії" [2, с. 87].

2. Теорія Р. Брауна (1958, 1959). На думку Р. Брауна, в основі звукосимволізму лежить не щось невловимо-таємниче, а досвід, набутий людиною у процесі своєї практичної діяльності. Людина "навчається" тому, що великі предмети (наприклад, важку шафу) видають (наприклад, при пересуванні) низькі і грубі звуки, а маленькі предмети - приємні і високі звуки. З цієї причини випробовуваннння пов'язують в ході експерименту високі звуки з чимось маленьким, а низькі — чимось більшим [15, с. 42].

3. Концепція І. Тейлор. В основі звукосимволізму лежить мовна звичка, лінгвістичний "тренінг" [41].

Ці три теорії С.М. Ервін-Тріпп і Д.І. Слободін називають відповідно синестетичною, рефеоентною і асоціативної. Синестетична і асоціативна теорія подібні тим, що вони обидві "припускають" значення, а не референт. Синестетична і референтна теорії, з іншого боку, подібні тим, що обидві передбачають існування універсальності звукосимволічних правил, в той час як асоціативна теорія виключає універсальність [41].

Ономатопоетичні лексичні одиниці, або з звуконаслідування, мають особливе місце у кожній мові, та мали популярність у дослідженні цих одиниць не лише серед східних вчених, а й серед європейських та слов'янських країн. Звук та його значення є пов'язаними між собою та відіграють важливу роль у формуванні мови та мовного знаку в цілому, тому над дослідженням цього явища трудилося багато вчених. Але навіть в наш час, після багатьо написаних праць,

проблема дослідження ономатопеїчних одиниць є актуальною, та спостерігається потреба детального аналізу ономатопеїчної лексики в сучасній японській мові.

Ономатопоетична лексика лише в XX столітті стала самостійним об’єктом дослідження. А вивчення в цьому напрямку спочатку мали лише описовий характер, що було необхідно для збирання матеріалів та даних про особливості звуконаслідувальних одиниць, особливо близькоспоріднених та далекоспоріднених мов з метою встановлення загальних закономірностей їх утворення. У східнослов’янському мовознавстві досліджуваннями проблеми звуконаслідування займалися Л.І. Мацько, О.І. Германович, Ю.Ф. Касим та інші [14].

Хоча, не беручи до уваги велику кількість досліджень проведених у сфері звуконаслідування та звукосимволізму, деякі проблеми, що пов'язані з описом емоційного стану людини, почуттів, волевиявлення персони та її переживань, навіть до початку XX століття, розглядалися як частина інших мовознавчих питань. І лише після закінчення цього періоду у різних країнах світу починаються проводитися дослідження на тему ономатопеї.

У радянських країнах дослідження звукосимволізму достатньо відрізнялися своїм широким комплексним підходом до матеріалу на основі суворого наукового відбору та аналізу фактів, за участю представників із різних наукових галузей та спеціалістів різних профілів. У вивченні звукосимволізму тут було три головні напрямки:

1) накопичення та дослідження широкого лінгвістичного матеріалу, особливо в галузі давніх та сучасних східних та африканських мов;

2) психолінгвістичні експерименти;

3) вивчення функціонування звукосимволізму в різних сферах вербальних дій людини (наприклад, у художньому мовленні та повсякденному спілкуванні) та на різних рівнях мови [41, с. 344].

Звичайно в наш час накопичений матеріал у цій галузі вже не викликає ні в кого ніяких запитань, що до існування певних звукосимволічних "правил",

змінних для окремих мов. Але і навіть на сучасному етапі серед дослідників виникають деякі розбіжності , це три основні питання:

1) характер звукосимволізму;
2) природа звукосимволізму;
3) методика експериментального вивчення звукосимволізму.

Також потрібно зауважити, що змістовність звукової форми слова не слід плутати з його лексичним значенням. Це зовсім різні аспекти, й в будь-якому зіставленні можна виявити їх тотожність, але не збіг [41, с. 356].

При вивченні звуконаслідувальних слів, немає підстав наполягати на умовному характері імітації у процесі звуконаслідування. Кожна мова адаптує звуки відповідно до своєї фонетичної системи. Саме тому, маючи однакові джерела походження, звуконаслідування можуть мати різну фонетичну форму в різних мовах світу. Даний клас представлений майже у всіх мовах світу , і, як правило, це досить малочисельна група лексичних одиниць. Велика кількість ономатопей наявна у китайській, корейській, африканських мовах та багатьох інших мовах [9, с. 9].

Поширена в сучасному мовознавстві теза про незначний відсоток слів звуконаслідувального характеру і різних мовах світу. І.Н. Горєлов вважає, що звуконаслідування як рудименти найдавніших станів комунікації настільки сильні та активні, що навіть в сучасності люди використовують їх у спілкуванні, а й навіть продовжує розвивати далі [18].

Отже звукосимволізм виникає як наслідок максимального використання можливостей фонологічної системи мови, оскільки йдеться про відтворення звуків поза мовною дійсностю, які не рідко виходять далеко за межі стандартного набору фонем певної мови.

1.3 Історія розвитку ономатопеїчної лексики японської мови

Ономатопоетична лексика, яка складає особливий фонд звукових образів у лексичній системі японської мови завжди була предметом детального

дослідження японських лінгвістів. Так, М. Масако на основі літературних пам’яток досліджує розвиток морфологічних типів ономатопоетичних слів починаючи з VII ст. М. Масако говорить про зв'язок ономатопей з давньояпонською мовою, підкреслюючи давнє походження даної категорії слів. За її підрахунками кількість ономатопоетичних слів у сучасній японській мові досягає 2300 лексичних одиниць [32].

У радянській японістиці ономатопоетичні слова японської мови були детально досліджені ще на початку XX ст. Є.Д. Полівановим та М.Й. Конрадом [21].

В історії японського мовознавства в слов'янсських країнах багато лінгвістів, такі як М.Й. Конрад (1937), Є.Д. Поліванов (1968), В.Я Колпакчі (1936) і Н.І. Фельдман (1968), вивчали японські ономатопеїчні вирази. Сучасні граматики японської мови, написані К.П. Неверовим (1977), М.В. Алпатовим (2008), вивчають ономатопеїчні вирази як одну з особливих проблем японської мови. Різні аспекти японської ономатопеї також вивчаються лінгвістами зі слов'янських країн. Наприклад, І.М. Черевко (1971) вивчає структурні, фонетичні та семантичні характеристики; С.В. Чіронов (2004) вивчає фоносемантику; Н.Г. Румак (2007) вивчає їх переклад на російську мову; і А.А. Подшибякіна (2003) вивчає лексикологічну класифікацію.

Японські лінгвісти також активно вивчають ономатопею. К. Кадука (2007) намагається виділити ономатопею як окремий лексико-граматичний клас, що має лексичні, формальні, просодичні та синтаксичні особливості.

Н. Ямануч і (2001) вивчає ономатопею в діахронічному аспекті, а саме зміни форми та семантики залежно від змін навколишньої дійсності.

Я. Таморі (1999) намагається знайти мовні всесвіти, порівнюючи японську ономатопею з індоєвропейськими мовами, наприклад японською та англійською [41, с. 42].

На сучасному етапі проблемою пошуку міжмовних еквівалентів та їх перекладуна прикладі ономатопоетичноїлексики займається радянський японіст Н.Г. Румак [32].

Історично найдавнішими ономатопоетичними одиницями японської мови вважають шарономатопоетичної лексики мови народів айну. Мова айнів є вимираючою і, принаймні, вже впродовж декількох десятиліть, знаходиться під загрозоюзникнення. Жодна з спроб встановлення зв'язку айнської мови з іншими мовами не отримала широкого визнання, і нині ця мова відноситься до ізольованої мовної групи [27].

Ономатопоетичні одиниці мови айну утворилися за допомогою редуплікації, як повної (suyesuye – розхитувати, karkarse – котити) так і неповної (cirir - капати). Ономатопоетичні одиниці здебільшого належали до дієслів. Редуплікація могла поєднуватися зі складанням коренів he "голова" + poki – опускати, hepokiki, hepokipoki – качати головою [27, с. 126 -128].

Ономатопоетичні слова в японській мові - це особливий підклас слів, які не є самостійною частиною мови, оскільки з точки зору граматики не є єдиною граматичною категорією, і входять до різних частин мови (іменник, прикметник, дієслово, прислівник) [2].

У зв'язку з тим, що ці слова не мають морфологічних показників, свої граматичні властивості вони реалізують у синтаксичних зв'язках. Ономатопоетичні слова можуть виступати у реченні в якості підмета, присудка, означення, додатку і виконувати функції різних типів обставин. Це складає граматичний аспект ономатопоетичних слів [2].

Розглядаючи історію становлення ономатопея в сучасній японській мові, Кобелянська О. І., стверджує що є три етапи еволюції даної сфери, а саме:

- *Перший етап* – єдина первісна узагальнена форма звуконаслідування;
- *Другий етап* – з’явилося декілька семантично однакових варіантів первісної звукової форми, тут також зазначаються деякі диференційні ознаки, щоправда на рівні приголосних звуків (хоча як зазначає сама Кобелянська, цей етап є необов’язковим);
- *Третій етап* – відбувається послідовне звукове розмежування однієї з фонетичних опцій (або вже безпосередньо первісної форми) на рівні голосних звуків (а саме тональність цих звуків, яка семантичну цінність)

з одночасним семантичним поділом, що створює вплив на появу в мові, хоч на цьому етапі все таки – ще схожі за значенням, але вже тут можна спостерігати розмежування значень, а не абсолютно синонімічні ономатопоетичні конструкції [17, с. 336].

Тож в японському мовознавстві розроблена відповідна термінологія на позначення різних класів звуконаслідувань, зазвичай ономатопеїчну лексику поділяють на три групи. Тож в роботі використовується, три основних терміни, такі як:

- 擬音語 (ぎ・おん・ご) Gion-go – звуки вироблені неживими об'єктами, слова, які імітують реальні звуки (аналог терміну "звуконаслідування" в його вузькому розумінні);
- 擬声語 (ぎ · せい · ご) Gisei-go – термін на позначення звуків живих істот (людей, тварин та птахів);
- 擬態語 (ぎ · たい · ご) Gitai-go – слова описують дії і емоції, тактильні відчуття та інші неординарні почуття, не обов'язково супроводжується звуками (аналог терміну "звукосимволізм").

Японська мова має різноманітні засоби відтворення одиниць звуконаслідування. Такі одиниці є невід'ємною частиною японської культури, тому що вони є зумовленими граматичними, фонетичними та лексиними особливостями японської мови, які визначаються з'язком між звуками та відтворенням їх безпосередньо у мові.

Відомий японський дослідник А. Мацумура ділить ономатопоетичні слова японської мови на наступні дві групи в залежності від якості звуків: ґісейґо (擬声叩 (giseigo)) – суто слова звуконаслідування, які імітують крики тварин, або відтворюють різноманітні природні та органічні шуми, наприклад, ワンワンと鳴る(wanwan to naku) – гавкати, ざーざー降る(zaa zaa furu) – лити як з відра, про дощ, і ґітайґо (擬態語) gitaigo)) – слова, що викликають те чи інше образне уявлення у слухача, наприклад, さっぱりする (sappari suru) – бути чистим та

охайним, ぽつんと座(すわ)る (potsunto suwaru) – одиноко сидіти. Варто зазначити, що межа між названими групами є змінною [40, с.36].

Проте окрім вищезазначених термінів існують також ґіонґо (擬音語(ぎおんご) (giongo)) – аналог терміна звуконаслідування у його вузькому розумінні. Ґіонґо – це слова, які позначають голоси чи звуки впливу на неживі предмети і передають їх у звуковій формі, наприклад ぱちぱちと手を叩く (pachipachi to te wo tataku) - плескати в долоні, カランカランと鳴(な)る(karan karan to naru) - дзвеніти про дзвін [14]. Також вважається, що коли два Боги Ізанамі та Ідзанагі створювали землі Японії баламутячи воду, море, яке змішували, створювало звук こおろこおろ （kooro kooro）у сучаності воно використовується як からから (kara kara) – що означає шуміти, брязкати.

Іноді виділяють не три категорії ономатопоетичної лексики в японській мові, а навіть цілих п’ять, а саме до вище зазначених груп додають ще дві категорії:

- 擬容語（ぎ·よう· ご）Giyou-go - слова, що описують рухи об’єктів.
- 擬情語（ぎ·じょう· ご）Gijou-go - окрема група ономатопоетичних висловів, які описують почуття.

Тобто за такою класифікацією ми виділяємо п’ять груп:

- 声 (せい) Sei – Голос.
- 音 (おん) On - Звук, або шум.
- 態 (たい) Tai - Стан, вигляд.
- 容 (よう) You – Рух.
- 情 (じょう) Jou – Почуття, емоції.

Останні три описують так звані міметичні слова або ідеофони. Вони описують або представляють те, що не має звуку. Те, як ви почуваєтесь, як ходите і навіть стан вашої шкіри. У японській мові на все знайдеться ономатопеїчний вислів, щоб це описати [43, с. 9 - 20].

Крім трьох основних вище зазначених термінів існує ще декілька таких, що використовуються в даній сфері: オノマトペァ (onomatopeia) – "ономатопея" або "звуконаслідування", 音画 (onga) – "вираження звуку", 音声の象徴 (onsei no shouchou) – "звукові символи", 音象徴 (on shouchou) - "звуковий символізм", 象徴語 (shouchougo) – "слово - символ", 意味の象徴 – (imi no shouchou) – "символи змісту", 模様言吾 (moyougo) – "слова, які описують стан і ситуацію" [14].

С.В. Чіронов (2004) стверджує, що на додаток до таких виразів, як "ономатопеїчні слова" (giongo та giseigo) та "міметичні слова" (gitaigo), в японських лінгвістичних роботах досить часто використовуються й інші терміни. Це слова "копіювальне слово" (moshago) та "слово транскрипції" (tenshago) Ісігуро Хіроакі, "копія" (utsushi) Ісігакі Сакіо та "імітаційне слово" (giyougo) та "символічне слово" (shouchouji) Кіндайчі Харухіко.

Н. Таморі (2002) аналізує попередні теорії та класифікації, виходячи з типу денотата, і використовує терміни "ономатопетичні слова" (giongo, giseigo), "міметичні слова" (gitaigo), "міметичний рух" (gijougo), "сенсорні слова" (gijou kankaku) та "слова емоцій " (gijou kannjō).

Ще одна класифікація представляється дослідником ономатопеї японської мови, а саме С.В. Чіронов [39, с. 20]. Денотат у цьому випадку виступає як основа такої класифікації, також лексичні одиниці ономатопеї тут поділені на дві групи:

1. Звуконаслідування:
   - Звуки живої природи;
   - Звуки неживої природи.
2. Звукообразні вирази:
   - Фізичні:
   - Живої природи;
   - Неживої природи.

- Емоційні вирази;
- Вирази стосовно психіки;
- Сенсорні.

В сучасній Японії ономатопея використовується навіть у рекламних акціях якогось товару, що допомагає викликати у людини тактильні або смакові відчуття, або навіть якісь душевні почуття. Наприклад до такого роду застосування ономастичних одиниць можна віднести так званий продукт ポッキー（pocky）– що в перекладі означає хрусткий, звук хрусту. Тож Pocky це хрусткі палички в шоколаді, або з іншими різними смаками. У цьому випадку рекламна кампанія працює таким чином, що ви ,тільки прочитавши назву, розумієте який смак та консистенцію матиме цей продукт і можливо, у вас виникне ще більше бажання його купити, якщо ви любите скуштувати щось хрустке.

Висновки до розділу 1

В даному розділі визначено основні історичні передумови формування ономатопоетичної лексики та надано характеристику історії її дослідження на сучасному етапі в різних країнах, включаючи дослідження українських та російських вчених, а також дослідження що робляться самими японськими лінгвістами-вченими. Також було визначено основні термінологічні аспекти визначення ономатопоетичної лексики.

Отже для визначення звукосимловізму існує декілька термінів – звуковий символізм, фонетичний символізм, символіка звуку. Звукосимволізм – зв’язок між означенням та означуваним, що мають мотивований характер. У японській мові звукосимволізми охоплюють широкий спектр позначуваних явищ: форму і величину предметів, властивості поверхні та матеріалу, емоційні стани людини, її ходу, міміку, поведінку тварин та інше. У ході дослідження визначено, що

даний клас слів представлений практично у всіх мовах світу, і, як правило, це малочисельна група лексичних одиниць.

В японській мові ономатопея має достатньо широке застосування, а саме використовується у повсякденній усній мові, у фільмах, мультфільмах, телепередачах і так далі. Особливо поширеною є при створенні коміксів "манга", щоб як можна більше зацікавити читача та краще розвинути його уяву, наприклад написавши ономатопея, читач відразу уявляє звук тієї чи іншої дії.

Ономастична лексика сучасної японської мови поділяється на три великі групи (гіонго, або звуконаслідування; гісейго, що зображують звуки зовнішнього світу, а саме голоси тварин, птахів та інших живих істот; та гітайго, що описують стан або вигляд), але іноді може зустрічатися класифікація ономатопоетичних одиниць на п’ять груп, у такому разі гіджьоуго описують емоції, почуття та переживання, гійоуго зображують рухи, гісейго – голоси, гітайго – стан та вигляд, гіонго передають звук або шум неживих істот.

Велику кількість ономатопоетичних лексичних одиниць виділяють у китайській, корейській, африканських мовах (наприклад, мові еве) і багатьох інших мовах аглютинативної та коренеізолюючої будови. Кожна окрема мова адаптує конкретні звуки у відповідності до своєї фонетичної системи. Саме тому, маючи однакові джерела походження, звуконаслідування можуть мати різне походження, ту чи іншу фонетичну форму в різних мовах світу.

РОЗДІЛ 2 МІСЦЕ ОНОМАТОПОЕТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

2.1 Висвітлення ономатопеї японської мови

В японському, як і в західному мовознавстві в загальному є два види термінології: головна та другорядна. Тож не рідко можна помітити, що для визначення одного і того ж явища, або ситуації, можуть застосовувати для пояснення різну термінологію.

Часто японські мовознавці позначають словом オノマトペ (onomatope) "ономатопе" як звуконаслідування (гіонго, гісейго), так і звукосимволізм (гітайго), на відміну від української та європейської лінгвістики, в яких ономатопею прийнято визначати лише як звуконаслідування [21].

В японському мовознавстві, як і в українському, можна зустріти багато визначень звуконаслідування та звукосимволізму. Так, наприклад, Хейдзі Ооцубо у своїй книзі "Гісейго но кенкю" "Дослідження звуконаслідувань" дає таке визначення: звуконаслідування - це слова, що за допомогою відчуття, яке є в голосі людини, прямо відтворюють звуки почуті в навколишньому середовищі [29, с. 12].

Гіонго – (дослівно "слово, що наслідує звук") – аналог терміну звуконаслідування у його вузькому розумінні. Гіонго визначаються як слова, що означають звуки навколишнього середовища, подув вітру, потік води і т.п. Часто гісейго позначаються як синоніми гіонго [29, с. 23].

За Яманучі, гісейго – це слова, що виникли внаслідок копіювання людиною своєю вимовою звуків та голосів навколишнього середовища [48].

Лінгвісти визначають гісейго (або гіонго) як слова, що були створені за допомогою звуків, схожих на голоси, це можуть бути звуки, які видають тварини, птахи, або навіть сама людина [19].

Слід зазначити, що в японському мовознавстві використовується два терміни для позначення звуконаслідування: гісейго (дослівно – "наслідування голосу") та гіонго (дослівно – "наслідування звуку") [19].

Гітайго або звукосимволізм – це лексичні одиниці японської мови, які застосовуються для передачі емоційного стану людини, почуттів, природних явищ, фізичних та структурних характеристик об'єктів, тощо [19, с. 52].

Поряд з іншими категоріями ономатопоетичних слів, категорія ономатопоетичних характеристик дій людини є досить розвиненою системою, яка піддається чіткій класифікації. Ономатопоетичні характеристики людини найчастіше реалізуються у реченні у ролі дієслівного присудка, ○○○ 十する(suru), де ○○○ - редуплікована ономатопоетична основа, а する(suru) дієслово, із значенням робити (таких дієслів найбільше) або іншими дієсловами, які мають визначену семантику. Дієслова можуть бути за своєю семантикою як нейтральними 話す(hanasu) – говорити, 歩く (aruku) – іти, 飲む(nomu) – пити, так і експресивними しゃべる(Shyaberu) – балакати, 食(く)う (kuu) – жерти, 泣(な)く (naku) – плакати). Ці дієслова додаються до основ ономатопоетичних слів, що допомагає не тільки встановити значення звуконаслідування, а також виокремити його у такий спосіб [38].

Ономатопоетичні характеристики людини реалізуються у реченні також у ролі означення, ад'єктивного та іменного присудка. У випадку означення після основи ономатопоетичного слова додається закінчення – ぃ (i) (для предикативних прикметників) і формати な (na) або の (no) (для напіпредикативних прикметників) і досить часто дієслівні закінчення - だった (datta), — した(shita), наприклад うっかりした (ukkarishita) — зібраний [38].

У випадку обставин, як правило, це обставини способу дії, до основи ономатопоетичного слова додається показник прислівника に(ni) або と(to), за яким слідує дієслово (дієслівний присудок), наприклад ピョンと(と);跳び(あ);上がる (pyon to tobiagaru) — легко перестрибнути [27].

Деякі види ономатопоетичних слів - характеристик людини вказують на експресивні дії та її стани, більшість ономатопоетичних слів (переважно дієслова), виконуючи функцію експресивної характеристики людини мають синоніми, які виражені іншими одиницями або іншими звуконаслідувальними словами:

1. Ономатопостичне слово і фразеологічна одиниця. Наприклад: がみがみ言う(gamigami iu) і 不立を言う(fuhei wo iu) - бурчати, いらいらする (iraira suru) і 腹(はら)を立(た)てる(hara wo tateru) — злитися.

2. Ономатопоетичне слово і дієслово у експресивному значенні. Наприклад: ぺこぺこする (pekopeko suru) і へっらう (herrau) – розхитуватися.

3. Ономатопоетичне слово та інше ономатопоетичне слово. Наприклад:

ぶらぶらする(burabura suru) та ごろごろする(gorogoro suru) — бити байдики, ぴちゃぴちゃ音を立てる (pitya pitya oto wo tateru) і ばくばく食べる (bakubaku taberu) — плямкати [35].

Експресивні характеристики дій та станів людини – це малодосліджена сфера японської лексики. Ономатопоетичні слова у функції експресивної характеристики людини прослідковуються у великих тематичних групах, і мають системний характер [28, с. 91-114].

Тож ономатопеїчна лексика японської мови поділяється на три великі групи: гіонго, гісейго та гітайго, два перших терміна є прямим звуконаслідуванням, яке японці називають терміном オノマトペ (onomatope) "ономатопе", а гітайго в свою чергі виступають як звукосимволізми, звукосимволізси є найбільшим прошарком ономатопоетичної лексики японської мови.

2.2 Класифікація ономатопоетичної лексики японської мови

З попереднього пункту можна зробити висновок, що всі ономатопоетичні слова японської мови в цілому можна поділити на дві великі групи:

звуконаслідування (гіонго або гісейго) та звукосимволізми (гітайто). В рамках такої загальної класифікації можуть розглядатися більш конкретні групи.

При класифікації гіонго, у лінгвістів не виникає труднощів. По-перше, цей клас нараховує набагато меншу кількість одиниць у порівнянні з гітайто. По-друге, як і звуконаслідування в будь-якій іншій мові, гіонго мають достатньо прозору структуру та зрозумілу вмотивованість. Так, наприклад, виділяють звуконаслідування голосів тваринного світу, звуків неживого світу, звуків, що видає людина тощо.

У класі гітайго прийнято виділяти кілька підкласів, які можуть розбиватися на групи, підгрупи тощо. Це відбувається тому, що розряд гітайто охоплює доволі великий спектр дій, що позначаються. Підкласи можуть виглядати наступним чином: позначення дій, що здійснюються живими істотами, в тому числі й людиною; зовнішнього вигляду; чуття (зору, слуху тощо); емоцій; стану душі; процеси змін того чи іншого стану предметів або явищ.

Існують такі класифікації. Так, існує така спрощена класифікація:

1) Гіонго – слова, які позначають звуки зовнішнього світу, що спричиняють живі або неживі істоти;

2) Гітайго – слова, що за допомогою звуків в символічній формі передають не звукові явища. Вони можуть позначати: а) стан неживих предметів; б) стан людини та інших живих істот; в) стан душі людини [49, с. 12 - 14].

Окрім того, існують класифікації, що засновані на асоціаціях: звукових, зорових, дотикових та моторних. Слова в даному випадку розподіляються по групах в залежності від того, який асоціативний принцип було покладено в основу номінації.

Можливе також виділення класів ономатопоетичних слів у залежності від того, що приймалося до уваги при позначенні того чи іншого явища: орієнтація на звук, орієнтація на зображення чи орієнтація на звук та зображення одночасно. Окрім того, ономатопоетична лексика може бути розділена на емоційно чи образно виразну та невиразну [29].

Прикладом достатньо детальної класифікації ономатопоетичної лексики може бути та класифікація, наведена в "Giongo gitaigo no tokuhon" ("Книга звуконаслідувань та звукосимволізмів"). Там виділяють наступні групи слів, що позначають: рухи людини (загальні рухи, рухи головою, очами, міміка обличчя); емоційні стани, рухи та зміни, що пов'язані з неживими істотами; вигляд, форму, стан; голоси (сюди ж занесені й гіонго); ступінь чого-небудь [26, с. 45]. У той же час існують й ще більш детальні класифікації (наприклад, у "Waei giongo gitaigo bunrui yoho jiten" – "Словник класифікацій звуконаслідувань та звукосимволізмів") [34]. За цією класифікацією гіонго поділяються на:

1. Звуки, що виникають в навколишньому середовищі: стук, булькотіння, гуркіт, дзвін тощо. Наприклад: 鍋がぐつぐつ煮えている。(Nabe ga gutsugutsu niete iru). Каструля кипить. \ 風が戸ががたがた鳴っている。(Kaze ga to ga gatagata natte iru). Вітер брязкає дверима.

2. Звуки, що видають неживі предмети та живі істоти (наприклад,秒針がかちかちと動く。(Byoshin ga kachikachi to ugoku). – Секундна стрілка цокає); звуки, що промовляє людина (наприклад: しつ! 静かに。 (Sh! Shizukani) – Циц! Тихо!); звуки, що видають тварини (наприклад: わんわん(wanwan) - гав-гав, звук що видає собака; ニヤーニヤー(niania) – няв-няв , звук що видає кіт).

Гітайго ж за цією класифікацією поділяться на 11 великих груп, які в свою чергу діляться на ще менші підгрупи.

Група I "Людина та робота". Гітайго з цієї групи використовуються у позначенні:

1. рис характеру людини. Наприклад: 彼はさっぱりしなぃ人だ。 (Kare wa sapparishinaihitoda). – Він відлюдькуватий.

2. особистих відносин між людьми: характер відносин (наприклад: なんともちぐはぐな感じの夫婦だつたが、とうとう離婚した。(Nantomo chiguhagu na kanji no fufu data ga, toto rikon shita). – З самого початку здавалося, що вони

не підходять один одному, і , врешті решт, вони розлучилися).; відношення до оточуючих (наприклад:最近の若い男女が，人前はばからずいちゃいちゃするのには閉口する。(Saikin no wakai danjo ga, hitomae wa habakarazu ichyaichyasurunoni wa heiko suru.) – Мені дуже не подобається, що сучасна молодь навмисно показує свої почуття публічно).

3. відношення до роботи (наприклад: まだ残業ですか？昼問、だらだらしているから、残業になるんですよ。(Mada dzangyo desu ka? Hiruma? Daradara shiteiru kara, dzangyo ni narun desu yo). – Після одруження він почав дуже старанно працювати).; Характеристика людини в діловому аспекті (наприклад : 彼は大学出てのほやほやだから、そんなに期待するのは無理だ。(Kare wa daigaku dete no hoyahoya dakara, sonna ni kitai suru no wa muri da). – Він тільки-но закінчив університет, тому не має сенсу покладати на нього стільки сподівань.

II група гітайго (найбільша) – фізичні аспекти. До неї входять одиниці ономатопоетичної лексики, що позначають:

1. Зовнішність: одяг (наприклад: そんなよれよれんおジーンズ、もう捨てなさい!（Sonnayoreyorenojinzu, mosutenasai!) – Викинь вже ці зношені джинси!; Будова тіла (наприклад: あの赤ちゃんは、ぽちゃぽちゃしていて、可愛いですね。(Ano akachan wa, pochapocha shite ite, kawaiidesu ne). – Той малюк такий пухленький та гарненький! ; обличчя (наприклад: 彼女は母親そっくりだ。(Kanojo wa hahaoya sokkurida). – Вона – викопана мама.

2. Вираз обличчя (міміку). Наприклад : 内気な女は、先生に呼ばれて、恥ずかしさに頬がかっかと火昭って真っ赤になった。(Uchikina on'na wa, sensei ni yoba rete, hazukashi-sa ni hoho ga kakkato hi Akira tte makka ni natta). – Дівчинка вся зашарілася та спалахнула від сорому коли її викликав вчитель.

3. Вираз очей. Наприклад: 子供が、前からほしがっているおもちゃおじっと見ている。 (Kodomo ga, mae kara hoshi gatte iru omocha o jitto mite iru). – Дитина не зводить очей з іграшки, яку вона дуже довго хоче.

4. Стан тіла. Наприклад: 彼はウイスキーを三本飲んで酔いつぶれ、ぐったりしていた。(Kare wa uisukī o san-pon nonde yoitsubure, guttari shite ita). – Випивши три склянки віскі, він сп'янів на стільки, що не міг пересуватися. うちのおじいさんは９０歳だが、まだぴんぴんしている。(Uchi no ojīsan wa 90-saidaga, mada pinpin shite iru). – Хоча моєму дідусю 90 років, але він виглядає дуже здоровим і повним енергії.

5. Функціонування організму. Наприклад: フーッと目の前の人の顔がぼやけて、そのあまま気が遠なった。(Fūtto me no mae no hito no kao ga boyakete, sono a mama ki ga tō natta). – Обличчя людей стали розпливатися і я знепритомніла.

6. Відчуття: відчуття (наприклад: 私は 怖(こわ);恐くてぞくぞくする。(Watashi wa kowakute zokuzoku suru). – Від страху в мене мороз по шкірі).; нюх (наприклад: 香水(こうすい)をたくさんつけたしい、ぷんぷん 匂(にお);匂いがする。(Kōsui o takusan tsuketashi i, punpun nioi ga suru). – Схоже, що вона зловживає парфумами – занадто вже концентрований запах); дотик (наприклад: 温泉(おんせん)二入ったあとは、肌(はだ);肌がすべすべになる。(Onsen ni haitta ato wa, hada ga subesube ni naru). – Після гарячих джерел шкіра стає гладенькою).

Далі йде група III – емоційні аспекти, до якої входять гітайго, що позначають: сильні емоції, емоційні перепади (наприклад: わざわざ買いに出かけたが、もう売り切(き);切れたと言われてがっかりした。(Wazawaza kai ni dekaketaga, mō urikireta to iwa rete gakkari shita). – Я спеціально поїхав, щоб купити цю річ, а коли мені сказали, що вже все продано, дуже засмутився); настрій, стан душі (наприклад: プレゼントを開ける前は、誰でもわくわくする。(Purezento o akeru mae wa, dare demo wakuwaku). – Кожен хвилюється перед тим, як відкрити подарунок). Ономатопеїчний вираз イライラ (iraira) зображує відчуття злості, знервованості, або роздратованості (наприклад: 彼の話しはいつ

もイライラする。) (Kare no hanashi wa itsumo iraira suru). – Його розмови завжди виклакають роздратування. До даної групи також відносяться вирази, як іописують відчуття страху, трястися від страху (наприклад: へびがきらいで、へびを見るとぞくぞくする。(Hebi ga kiraide, hebi o miru to zokuzoku suru). – Я ненавиджу змій, тому коли я побачив змію, мене почало трусити від страху.

Група IV ономатопоетичних слів на позначення психологічних аспектів включає до себе гітайго, які передають: стан душі (наприклад: 彼は、友達が国に帰ったので、しょんぼりしている。 (Kare wa, tomodachi ga kuni ni kaettanode, shonbori shite iru).– Він дуже пригнічений, бо його друг повернувся до себе на Батьківщину).; внутрішні процеси (наприклад: この(ふる);古い(あ);荒れた(いえすわ);家座って(み);見ると、当時の生活がまざまざと思い浮かぶ。(Kono furui areta ie suwatte miru to, tōji no seikatsu ga mazamaza to omoi ukabu). – Коли я сиджу в цьому старому домі, переді мною мов живі спливають спогади минулого); до цієї групи відносять вирази, які зображують стан психологічного полегшення, після того як людина була знервована чимось (наприклад: お茶わんを落としたが、割れなかったので、ほっとした。(O chawan o otoshitaga, warenakattanode, hotto shita). – Я відчула полегшення після того, як тарілка впала на підлогу, але все ж не розбилася. Сюди належить ткаож почуття піднесеного настрою, або щастя (наприклад: 田中さんのガールフレンドから電話をもらって、にこにこしている。(Tanaka-san no gārufurendo kara denwa o moratte, nikoniko shite iru). – Дівчина пана таки подзвонила йому, тож зараз він у піднесеному настрої.

V група включає в себе гітайго, що виступають характеристикою мовленнєвого акту, та не поділяється на підгрупи. Наприклад: 彼は日本語がぺらぺらです。(Kare wa nihongo ga peraperadesu). – Він вільно розмовляє японською. Також ця група включає ономатопею, яка відображає скаргу (наприклад:“問題が難しい”と、生徒たちはぶうぶう文句を言った。

(“Mondai ga muzukashī” to, seito-tachi wa būbū monku o itta). – Студенти скаржилися, що завдання дуже складне.

VI група – дії людини чи тварини поділяється на:

1. Рухи тіла. Наприклад: かえるがはすのの葉の上にピョンと跳びあがった。(Kaeruga hasu no no ha no ue ni pyon to tobi agatta). – Жаба з легкістю перестрибнула на лист лотоса.

2. Характеристику різноманітних дій людини чи тварини. Наприклад: じっくり煮込んだら美味しい。(Jikkuri nikondara oishī). – Якщо як слід зварити, це буде дуже смачно.

3. Неможливість якоїсь дії. Наприклад: ミスミス(そん);損をした。(Misu misu son o shita). – Я не міг нічого зробити, тому зазнав збитків.

VII група ономатопей, що позначають "направленість дії", поділяється на :

1. Рухи в повітрі чи воді. Наприклад:蜻蛉がすいすいと飛んでいる。(Tonbo ga suisui to tonde iru). – Метелик легко пурхає в небі.

2. Кругові рухи. Наприклад: 家の周りをぐるぐる回った。(Ienomawari o guruguru mawatta). – Я обійшов навколо будинку. Або 木の葉が庭でくるくる舞っていた。（Konoha ga niwa de kurukuru matte ita).– Листя кружляли по подвір'ю.

3. Лінійні рухи. Наприклад:子供はぐんぐん背がのびる。(Kodomo wa gungun seganobiru). – Діти швидко ростуть.

4. Рухи у просторі. Наприклад: 地震のとき、机がぐらぐら揺れた。(Jishin no toki, tsukue ga guragura yureta). – Під час землетрусу стіл дуже сильно хитало.

5. Руйнування, поломка. Наприклад: 池の氷がバリッと割れた。(Ike no kōri ga baritto wareta). – Лід на озері з тріском розколовся.

VIII група – "Дії, що пов’язаніз основними природніми елементами". До неї входять гітайго, що дають характеристику: повітрю (Наприклад: 餅が焼けて

プットふくれた。(Mochi ga yakete putto fukureta). – Мочі підсмажилися та стали пухкими; вогню(наприклад: 家がぼうぼうと燃える。(Ie ga bōbō to moeru). – Будинок палахкотить).; воді чи іншій рідині (наприклад: 雨がポツンとおでこに当たった。(Ame ga potsun to odeko ni atatta). – Крапля дощу впала прямо мені на лоб).

IX, X група гітайго використовуються на позначення стану, проте вони дещо відрізняються один від одного. До групи "Стан (1)" входять ономатопеї, що позначають:

1. Клімат та навколишнє середовище: погодні умови. (наприклад: の雨はしとしとやさしく降る。(Haru no ame wa shitoshito yasashiku furu). – Весняний дощ легенько мрячить. 雨がザーザー降ってきた。(Ame ga zāzā futte kita). – Йшов сильний дощ. かみなりがゴロゴロに鳴った。(Kami nari ga gorogoro ni natta). – Почав гриміти грім).; стан повітря, температура (наприклад: 春になって、ぽかぽかした日が多くなった。(Haru ni natte, pokapoka shita hi ga ōku natta). – Коли прийшла весна, стало більше теплих днів)., 田中さんはコーヒーがないので、寒そうにぶるぶるえている。(Tanaka-san wa kōhī ga nainode, samu-sō ni buruburu ete iru). – Оскільки пан Танака не випив кави, а на вулиці холодно, він почав тремтіти.; видимість (наприклад: 目の前がモヤモヤとなった。(Me no mae ga moyamoya to natta). – У мене затьмарилося в очах).

2. Фізичний стан: рідина (наприклад: 雨が降られて、シャツがびしょびしょだ。(Ame ga fura rete, shatsu ga bishobishoda). – Я потрапив під дощ і моя сорочка змокла до нитки).; тверді речовини (наприклад: 道がカチカチにこっているから、チエーンなしで運転(うんてん);運転するのはあぶない。(Michi ga kachikachi ni kotte irukara, chien nashi de unten suru no wa abunai). – На дорогах сильна ожеледиця, тому на машині небезпечно їздити без ланцюгів на колесах). До даної групи фізичного стану також можна відносити структуру якоїсь речовини (наприклад サクサクパンだ！ サクサクビスケットとミルクチョコレート！

（Sakusaku panda! Sakusakubisuketto to mirukuchokorēto!）– Хрустка Панда! Хрустке печиво з молочним шоколадом). Тут звуконаслідування вказує на структурні якості якогось предмету, у даному випадку це печиво. Тож це є ще одним підтвердженням, що ономатопоетична лексика має широке застосування, оскільки зустрічається навіть у рекламі. Наведений вище приклад реклами буде безпрограшним варіантом, оскільки більшість людей вважає, що панди це дуже милі створіння, та переважна більшість полюбляє хрустке печиво.

До групи " Стан (2)" входять гітайго, що познають:

1. Стан як результат. Наприклад: 同じ(おな)肉(にく)でも薄(うす)くきったのと、厚いのと味がコロッと違う。(Onaji niku demo usuku kitta no to, atsui no to aji ga korotto chigau). – Одне й теж саме м’ясо буде абсолютно по-іншому смакувати в залежності від того, як його порізати: товстими чи тонкими шматочками.

2. Форму як результат. Наприклад: 洗濯機から取り出したズボンのポケットの中の五ドルのがくしゃくしゃになっていて使えそうもない。(Sentakuki kara toridashita zubon no poketto no naka no go-doru no ga kushakusha ni natte ite tsukaesō mo nai). – П’ять доларів, які я дістав із брюк, випраних у пральній машині, такі пом’яті, що ними вже не скористаєшся.

3. Стан справ. Наприклад: 子供が行方不明になったので家中テンャワンャだ。 (Kodomo ga yukue fumei ni nattanode iejū tenyawanyada). – Всі в домі були дуже стривожені, бо дитина кудись зникла. До цієї групи також може відноситися стан, оступеніння, або коли не знаєш, що робити. (Наприклад: 事故のニュースを聞いて、おろおろしている。(Jiko no nyūsu o kiite, orōro shite iru). – Після почутих новин про аварію, я не знаходив собі місця. (Не знав, що робити).

До останньої XI групи гітайго, відносяться ономатопеїчні лексичні одиниці що є:

1. Кількісними показниками: часу (наприклад: アット言う間にも一年。(Atto iu ma ni mo ichinen). – Не встиг озирнутися, як і ще один рік пройшов).; кількісною характеристикою (наприклад: 金庫(きんこ)の中身(なかみ)をそっくり泥棒(どろぼう)

に(ぬす);盗まれた。(Kinko no nakami o sokkuri dorobō ni nusuma reta). – Злодій вичистив геть увесь сейф).

2. Характеристиками простору: існування в просторі (наприклад: 風に(ふ);吹かれて木にぶら下がっているグレープフルーツの(み);実がブランブラン。(Kazenifukarete ki ni burasagatte iru gurēpufurūtsu no mi ga buranburan). – Грейпфрут, що висить на дереві , повільно хитається).; приміщення, розміри (наприклад: この店は、いつ来てもがらがらだ。(Kono mise wa, itsu kite mo garagarada). – Коли не зайдеш до цього магазину, тут завжди нікого не має.

3. Показниками форми та структури: фігура чи форма (наприклад: 子供が、お父さんのぶかぶかのくつをはいて歩いている。(Kodomo ga, otousan no bukabuka no kutsu o haite aruite iru). – Дитина йде взувши великі батькові черевики).; склад, матеріал (наприклад: 安普請(やすぶしん)なので、(かいだん);会談の(あが);上り(くだ);下りのたびに(いえぜんたい);家全体が(がちぴし);ガチピシする。(Yasubushin'nanode, kaidan no agarisagari no tabi ni ie zentai ga gachipishi suru). – Це звичайнісінький дешевий будинок, тому кожен раз , коли спускаєшся чи піднімаєшся сходами, він починає хитатися.

Ономатопеїчна лексика японської мови в основному поділяється на три групи. І з наведеної вище класифікації стає зрозуміло що найширшою групою є гітайго, яка включає в себе багато станів та ділиться аж на 11 підгруп. Дана група є незвичайною для носіїв мов слов'янських народів, тому що дані лексика та терміни часто не мають відповідника в таких мовах.

Вивчаючи ономапоетичні лексичні одиниці японської мови, можна помітити, що зазвичай такі вислови записуються хіраганою (わくわ (wakuwaku) – нервувати, бути схвильованим; або катаканою (グズグズ (guzuguzu) – повільно, ліниво, але також можна зустріти ієрогліфічне написання (この二人は熱々だ。(kono futari wa atsuatsu da). – Ці двоє закохані по вуха. Прийнято вважати що

хірагана застосовується для написання "м’яких" звуків, в катакана для більш "твердих" звуків та використовується для привертання уваги читача.

Окрім класифікації, що вказана вище, яка має більш семантичну природу, японська ономатопоетична лексика має класифікацію за своєю структуртою, що значно полегшує виявлення таких лексичних одиниць у творах. У Таблиці 1., що вказана нижче можна чітко побачити поділ на формули:

Таблиця 1.

У загальному є п'ять стандартні структурні форми ономатопеї:		
Форма	Звуконаслідування (Гіонго, гісейго)	Звукозображення (Гітайго)
CVCVCVCV	ブルブル (buruburu) Звук вібрації	ぐんぐん (gungun) Бути активним
CVCVQ	カチッ (kachii) Звук кліку або стуку	どきっ (dokii) Перелякатися
CVCVri	カチリ (kachiri) З кліком	どきり (dokiri) Бути у стані шоку
CVCVN	カチン (kachin) Клік	どきん (dokin) Злякатися, або стук (про серце)
CVQCVri	シットリ (shittori) Тихо, спокійно	かっちり (katchiri) Щільний

Японська мова має структуру складів, тож це означає, що мінімальною смисловою одиницею японської мови є склад (або мора), а не фонема. Тож пояснюючи формули наведені у таблиці вище, "C" – означає приголосний звук, "V" – означає голосний звук. Окрім цих двох основних складових у таблиці наведено ще три інші мори такі як "N", "R", "Q". Такі мори є допоміжними

компонентами у формування одиниці звуконаслідування у японській мові. "N"（ん）– зображує носовий звук схожий на українську "м" або "н". "R" – виконує функцію подовження попередньої голосної, а "Q" – виконує функції подвоєння наступного прриголосного звуку, а також може слугувати у якості гортанного з'єднання. Хоча ця одиниця "Q" не передає жодного звуку, все ж вона вважається морою.

Проаналізувавши таблицю, можна помітити, що звуконаслідування, тобто гісейго та гіонго часто записуються канаканою, а от слова гітайго, які є звукозображувальними, записуються хіраганою. Такий розподіл є дуже зручним, для визначення ономатопеїчної одиниці сучасної японської мови у тексті.

CVCVCVCV або редуплікація, або подвійна форма (коли звуки повторюються двічі). На японській мові таке явище має наступну назву – 畳語(じょうご) (Jiogo). Якщо це ієрогліфічна структура, тоді часто можна зустріти ієрогліф 々 в таких словах як: 熱々(あつあつ) (atsuatsu) – гарячий, бути закоханим, 近々 (kinkin) – скоро, найближчим часом. Також використовується часто використовується хірагана: ばらばら (barabara) – звук сильних капель дощу, або граду; та катакана – ゴロゴロ(gorogoro) – байдикувати. タコの体はぐにゃぐにゃしている。 (tako no karada wa guniaguniashiteiru). – Тіло восьминога м’яке.スイスイ（suisui）– м'яко виконана дія, плавно. ペンギンって、陸上ではヨチヨチのイメージだけど、水の中ではスイスイとカッコよく泳ぐんだね。(Pengin tte, rikujōde wa yochiyochi no imējidakedo, mizu no nakade wa suisui to kakkoyoku oyogu nda ne) – на суші піни можуть виглядати дивно, коли вони пересувають на суші, а ле те як вони плано плавають під водою, дійсно захоплює.

Усі японські слова закінчуються на голосні (не враховуючи ん) через складовий характер мови, ономатопея часто виражається з різкою зупинкою. Це виражається письмовою мовою з っ і називається глотальною зупинкою (CVCVQ). Таке явище може зустрічатися у ономапеїчних висловах, які містять в собі と(to) /（っと） (tto). Наприклад : からっと (karatto) – різко помітна зміна,

ずらっと (zuratto) – вишикуватися в лінію, в ряд, せっせと (sesseto) – старанно. 客(きゃく)がどっと来たので、とてもいそがしくなった。(kiaku ga dotto kita node, totemo isogashiku natta). – Я став дуже зайнятий, оскільки дуже несподівано з'явилися клієнти.

Використання り (ri) в ономатопоетичних висловлюваннях створює враження м'якості та сповільнення, що можна вважати абсолютно протилежним до глотальної зупинки. Це продовгуваті форми, а не короткі чи обірвані. Прикладами для структури り(ri) (CVQCVri) є наступні ономатопеїчні вислови: ポッチャリ(potchari) – пухленький, ほっかり(hokkari) – теплий подув вітру, 本だなには、辞書(じしょ)がずらりと並(なら)んでいる。(hondana ni wa, jishio ga zurari to narandeiru). – На полиці стоять виставлені в ряд словники. すっきり (sukkiri) – звуконаслідування, що означає бути в піднесеному настрої, безтурботний. いっぱいのコーヒーを飲んだら頭がすっきりした。(Ippai no kōhī o nondara atama ga sukkiri shita.) – Випивши одну чашку кави, думки в моїй голові стали безтурботні.

У різних текстах можна зустріти також ономатопеїчні слова, які мають закінчення ん(n), це схема CVCVN. Такі слова вимовляються використовую носовий звук, що створює відчуття "тривалого резонансу" або ритму. Ця структура зазвичай описує стан буття, а не звук, зазвичай це означає щось безперервне. Наприклад: こんこん (konkon) – якийсь предмет постійно ударяється об інший, じゃぶん (jiabun) - сильне булькання, へやの中(なか)は、むし暑(あつ)くてむんむんする。(heya no naka wa, mushi atsukute munmunsuru). – У кімнаті дуже душно. \ У кімнаті дуже жарко, тому виникає задушливе відчуття.

До структурної формули CVCVCVCV або іншими словами "редуплікація" належать також ономатопоетичні лексичні одиниці, які мають у своєму складі довгі голосні, створюють відчуття продовженної дії або тривалості. Щось відбувається, і це відбувається давно, протягом якогось часу. Наприклад: ふー

ふー (fuufuu) – тяжко дихати, пихтіти; ザーザー (zaazaa) – сильний дощ, який ллє без перестанку.

Читаючи різні текст можна зустріти слова, або вислови, які можуть бути дуже схожі на ономатопеїчні лексичні одиниці, навіть мають однокаву структуру за формулами, але це може бути псевдо ономатопея. Дуже популярними і ті що часто використовуються є такі слова як ちょっと та ゆっくり, вони мають наступні структурні фурмули CVCVQ та CVQCVri відповідно, але навіть маючи структурну схожість, ці слова не відносяться до ономатопеї, але окрім них, є ще дуже багато слів, які можуть звучати та навіть використовуватися як ономатопоетичні вислови, але не є такими. Наприклад: ゆっくりでも(ちゃくじつ);着実にやってゆけば(しょうぶ);勝負には(か);勝つ。(Yukkuri demo chakujitsu ni yatte yukeba shōbu ni wa katsu). – Спокійніше їдеш – далі дістанешся. (いろいろ);色々とありがたうございます。(わす);忘れないように(かれ);彼はそれを(か);書き(と);留めた。(Iroiro to arigatougozaimasu. Wasurenai you ni kare wa sore o kakitometa). – Дуже дякую. Він записав це, щоб не забути.

Як можна побачити з попередніх прикладів структура висловів дуже схожа до ономатопеїчної, але це зовсім не ономатопея. Тому потрібно бути обережними у використанні та перекладі подібних висловлювань.

Звуконаслідування у сучасній японській мові представлене у багатьох формах та поділяється на багато груп та підгруп, дана лексика часто застосовується у повсякденному мовленні, оскільки допомагає яскраво виразити свою думку, можливо це і робить тему звуконаслідуваннння цікавою для вивчення багатьма дослідниками.

Висновки до розділу 2

Всі ономатопоетичні слова можна поділити на два великих класи: звуконаслідування та звукосимволізм. У випадку гіонго, як правило, не виникає

труднощів. По-перше, даний клас нараховує набагато менше одиниць порівняно з гітайго. По-друге, як і звуконаслідування і будь-якій іншій мові, гіонго має прозору структуру зі зрозумілою мотивацією.

У випадку з гітайго ситуація є складнішою. У цьому класі виділяють декілька підкласів, які можуть розбивати на групи, підгрупи. Це відбувається тому що, розгляд гітайго охоплює досить широкий спектр явищ. Підкласи можуть виглядати як: позначення дії, які виконують широкий спектр явищ. Підкласи можуть виглядати як: позначення дії, які виконують живі істоти, у тому числі й людина , вид, зовнішність, чуття (зір, слух, дотик), емоції, стан душі, процеси зміни того чи іншого стану предмета чи явища.

Саме тому, гіонго та гітайго – це єдина група слів в японській мові, яка набуває свого значення у поєднанні з іншими словами. Варто також зазначити, що немає чіткої межі стосовно приналежності ономатопоетичного слова то тієї чи іншої визначеної групи, оскільки такий вид лексики є відносно рухливим, тобто одне ономатопоетичне слово залежно від контексту може набувати від двох до більше значень.

Окрім цього ономатопеїчні вислови також можна поділити на структурні підгрупи по їх закінченню та структурі. Із наведених вище прикладів можна зрозуміти, що ономатопея має широке застосування у житті японців. Але також варто пам’ятати про те, що існує також багато слів та висловів, які по структурі та застосуванню дуже схожі на ономатопею, але не є такими.

РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМІВ ХАЯО МІЯДЗАКІ)

3.1 Семантичні особливості ономатопеїчної лексики японської мови (на метеріалів мультфільмів Хаяо Міядзакі)

Ономатопоетична лексика має широке застосування в сучасній японській мові, вона слугує для різних образних, слухових та зорових уявлень, які отримані в процесі або як результат зорового, слухового та навіть тактильного сприйняття та навіть душевних переживань людини.

Творчість Хаяо Мідзакі налічує багато мультиплікаційних шедеврів і взявши до уваги та дослідивши декілька з них можна розібрати застосування ономатопоетичної лексики сучасної японської мови не лише у письмових текстах, або у коміксах .

Для проведення дослідження про застосування ономатопоетичних лексичних одиниць в японському аніме, на розгляд беруться сім найпопулярніших анімаційних фільмів, які стали відомими не лише в Японії та в раїнах Сходу, але й також у Європі, а саме "Віднесені привидами", "Ходячий замок Хаула", "Рибка Поньо на кручі", "Мій сусід Тоторо", " Служба доставки Кікі, юної відьми ", "Помпоко: Війна танукі в період Хейсей", "Небесний замок Лапута".

"Віднесені привидами" (千と(せん)尋(ちひろ)の神隠(かみかく)し (sen to chihiro no kamigakushi) Сен та Чіхіро у полоні привидів) – дуже популярний мультфільм не тільки Японії, алей в усьому світі. Аніме було знято студією "Studio Ghibli" у

2001 році, режисер Хаяо Міядзакі. Це аніме ідеально підходить для перегляду усією сім'єю.

За сюжетом, десятирічна дівчинка на ім'я Чіхіро і її батьки переїжджали до їх нового будинку та по дорозі вони помітили покинутий парк розваг. У цьому місці її батьки перетворюються на свиней, а сама дівчинка потрапляє у магічний світ монстрів, привидів та богів, всім тут керує жадібна відьма на ім'я Юбаба. Для того щоб врятувати батьків, дівчинка влаштовується на роботу, щоб працювати на відьму. Але тут знаходяться також друзі, які допомагають їй повернутися в реальний світ та врятувати її маму і тата.

Переглядаючи та аналізуючи цей мультиплікаційний твір, були виявлені та структуровані наступні ономатопоетичні вислови.

- ふらふら (furafura) – відчувати запаморочення або трястися від страху або хвилювання.

За наведеною класифікацією у цій роботі, ця ономатопоетична лексична одиниця відноситься до групи гітайго, яка описує стан душі людини, або стан не живих предметів. Також за більш детальною класифікацією, цей вислів можна віднести до групи 擬情語（ぎ･じょう･ご）Gijou-go - передає виключно почуття та емоції.

У контексті:

- 大丈夫か？（daijiobu ka?）- Все добре?
- 私は　　;心配すぎてふらふらになった。(Watashi wa shinpai sugite furafura ni natta). – Я перехвилювалася тому мене почало трясти.
- ひょろひょろ（hyorohyoro） - недбало ходити, шастати, бродити.

Відноситься до групи гітайго, а за детальною класифікацією відносимо до 擬容語（ぎ･よう･ご）Giyou-go - слова, що описують рухи об'єктів.

У контексті:

- あの、ここで働(はたら)かせてください!（ano, koko de hatarakasetekudasai）– Дозвольте мені тут працювати!
- ばかのおしゃべらやべとくれ! そんなひょろひょろになりできるのさ! 人間の来るところじゃないだ! (Baka no oshyabera yabe to kure. Son'na hyorohyoro ninari dekiru nosa. Ningen no kuru tokoro janaida). - Перестань говорити ці дурниці! Ти не можеш тут шастати! Тут не місце людям!

- ぐずぐず (guzuguzu) – не відразу щось розуміти, затримуватися. За класифікацією відносимо до гітайго або гійоуго.

  У контексті:

  - あの、ここに名前を書く？ （Ano, koko ni namae o kaku）- А ім’я тут писати?
  - そうだよだ。ぐずぐずしてないで、すぐに書くな！ (Sōda yoda. Guzuguzu shitenaide, sugu ni kaku na) – Так, правильно! Давай пиши швидше і не затримуйся!
- しっかり（shikkari） - твердо, впевнено. Відносимо до групи гітайго або гійоуго.

  Застосування у творі:

  - どうしたんだよ。しっかりしろよ！ (dou shitan dayo. Shikkarishiro yo). – Що сталося? Будь більш впевненою!
- ちびちび (chibichibi) – потихеньку, потрошки. Даний вислів показує спосіб виконання дії, він відноситься до гітайго.

  - 温かいから、お茶をちびちび飲んで。（Attakaikara, ocha o chibichibi nonde）- Чай гарячий, пий потихеньку.
- きっと (kitto) – бути впевненим, переконаним у чомусь. Відносимо до гітайго, описує стан людини.

  Використання у контексті твору:

- お父さん、お母さん、きっと助けてあげるから、あまりふとつだめだよ、噛められちゃうからね！（Otōsan, okāsan, kitto tasukete agerukara, amari futotsu dameda yo, kamerare chaukara ne). – Мама, тату, я скоро Вас врятую. А ви поки не товстішайте, а то Вас з'їдять!

При аналізі мультиплікаційного твору були виявлені не лише ономатопоетичні вислови, але й також псевдо ономатопоетичні вислови, які з легкістю можуть бути сплутані з ономатопеєю. Наприклад,

○ やっぱり, що означає дуже, або не дивлячись на. Можна помітити , що по структурі цей вислів можна віднести до групи ономатопея із закінченням り(ri) / っり(rri), але при детальному розгляді стає очевидним, що це далеко не так. У контексті аніме зустрічалося наступне застосування:

欠点があるけどやはり彼らが好き。(Ketten ga arukedo yahari karera ga suki） – Люблю його навіть не дивлячись на його недоліки.

○ いっぱい – бути переповненим. Має наступне застосування у контексті :

- 病気かな、怪我してる？（Byōki ka na, kega shi teru） – Може вони захворіли, або поранилися?
- いいえ、お腹がいっぱいなっているだ。(Iie, onaka ga ippai natte iruda yo) – Ні, вони просто переїли.

У цьому творі присутні як ономатопоетичні одиниці, які прикрашають мовлення та допомагають спікеру краще донести інформацію до співрозмовника та можливо навіть дати відчути йому емоції того хто говорить, так і псевдо ономатопоетичні одиниці, які на слух та без перевірки у словнику можна сприйняти як за ономатопею.

"Ходячий замок Хаула" (на японській мові "ハウルの動く城" (hauru no ugoku shiro) був створений у Японії 2004 року. Режисер цього мультиплікаційного фільму Хаяо Міядзакі.

За сюжетом головна героїня мультфільму, молода дівчина Софі, події розгортаються в паралельній реальності в Європі у 19 столітті, тут розгортаються воєнні дії та дозволено застосування магії. Дівчина заробляє на життям пошиттям капелюхів. Одного разу у місті з'являється ходячий замок молодого чарівника Хаула, який відомий тим, що викрадає жіночі серця, і Софі не стала виключенням. Вона сильно закохалася у чаклуна за що і поплатилася.

Зла чаклунка, що закохана у Хаула, перетворює Софі на немічну стару бабусю, після цього дівчина у повному відчаї покидає будинок та йде на пошуки ходячого замку, сподіваючись що добрий чарівник зможе їй допомогти зняти закляття, тут вона знаходить собі багато друзів, які допомагають їй розвіяти чари та навіть врятувати молодого чарівника.

Цей мультиплікаційний твір був знятий за мотивами однойменного казкового роману англійської письменниці Діани Уінн Джонс. За словами самого Міядзакі, образ ходячого замку Хаула він взяв з російських історій про хатинку на курячих ніжках (избушка на курних ножках).

Під час аналізу цього аніме було виявлено наступні ономатопеїчні лексичні одиниці :

- ぐっすり(gussuri) – коли говорять про сон, це означає міцно, міцно спати. Цей вислів можна віднести до групи гітайго, яка описує стан людини, душі або неживих предметів. В контексті твору зустрічається в наступному контексті:

- ばあちゃん何でぐっすり眠っているの？ 疲れたかなあ？ 大丈夫かなあ？ (bāchan nande gussuri nemutte iru no? Tsukareta kanaa? Daijobu kanaa?) – Чому бабуся так швидко заснула? Можливо вона втомилася? З нею все добре?

- ウロウロ (uro uro) – не знаходити собі місця, вештатися. Також відносимо до групи гітайго, зображує стан, дію та поведінку людини. У мультиплікаційному твору зустрічається у наступному реченні:

- もうウロウロしないでください、おばあちゃん。(mou urouro shinaide kudasai, obaachan) – Бабусю, перестаньте ходити туди сюди.

- キラキラ (kira kira) – блискучий, мерехтливий, іскристий. Теж відносимо до групи гітайго, в творі зображує стан неживого предмету, а саме моря. В аніме застосовано наступним чином:

- きれいね。キラキラして。あたしは海を見る初めてなの。(kirei ne. kirakira shitete. Atashi ha umi wo miru hajimete nano). – Красиво правда ж. Так виблискує. Я лише вперше бачу море.

- いつもと同じだ。(itsumo to onaji da). – Таке і завжди.

- ハアーハア (haa – haa) – важко дихати, голосно видихати повітря. Належить до групи гіонго, що зображує звуки зовнішнього світу. У контексті зустрічається наступним чином:

- どうしてハアーハアしているの？ (doushite haa-haa shiteiru) – Чому ти так важко дихаєш?

- あたしはとてもつかれたよ。ばあちゃんだからね。(atashi wa totemo tsukareta yo). – Я так стомилася. Я ж все-таки вже бабуся.

- ぴったり(pittari) - точно, насправді. Відносимо до групи гітайго.

- これはぴったりの杖だね。ありがとうさん。(kore wa pittari no tsue dane. arigatousan). – Це дійсно гарна палиця. Дякую.

- すっかり(sukkari) – повністю, зовсім, цілком. Гітайго. Контекст :

- 日はすっかり昇りましたぞ。ジェンキンスどのはご在宅か？ (hi wa sukkari nobirimashita zo. Jenkiksu dono wa gozaitaku ka?) – Сонце вже повністю встало. А пан Дженкінс зараз вдома?

- はっきり(hakkiri) – ясно, чітко, точно, прямо. Входить в склад групи гітайго.

- ねえ。。 ハウル、王様に会いに行きなさいよ。(Nee.. Hauru, oosama ni ai ni iki nasai yo). – Хаул, тобі варто піти поговорити з королем.

- ええ！？(ee!?) –що!?

- はっきりいってやればいいよ。“くだらない戦争をやめなさい。私は手伝いません”って。(hakkiri yareba ii ne. kudaranai sensou wo yamenasai. Watashi wa tetsudaimasen” tte). – І все прямо йому сказати. "Припиніть цю нікчемну війну. Я вам в цьому допомагати не буду."

Також у цьому мультиплікаційному художньому творі можна зустріти так звану псевдо ономатопею, слова які по своїй структурі та застосуванню дуже схожі на звуконаслідування, але такі терміни варто перевіряти у словника, щоб не допустити помилки. Наприклад:

- とっても (tottemo) – в перекладі означає "дуже". По структурі воно схоже на форму " つ、っ" , але при перевірці його в словнику, це слово є прислівником. У тексті воно зустрічалося наступним чином:
- えん！それ魔法使いじゃないの？ – (en! Sore mahout tsukai janai da). – Хмм! Хіба ж це не застосування магії?
- とってもいい人だった。 – (ottemo ii hito datta). – Але ж він дуже хороша людина.
- っぽい (ppoi) – схожий на щось, бути подібним. Цей вислів теж схожий на конструкцію " つ、っ", але насправді він виступає суфіксом, або прикметником. У тексті:
- そんな安っぽい店、安っぽい帽子、あなたも安っぽい。(Son'na yasuppoi mise, yasuppoi boushi, anata mo yasuppoi) – Це такий дешевенький магазин, дешевенькі шляпи та і ти теж дешевенька.

У контексті застосування, можна побачити, що це зовсім не ономатопея, а в реченні даний вислів виступає суфіксом.

- いよいよ (iyo iyo) – означає нарешті або врешті решт. По своїй формі нагадує редуплікацію, або повторення, яка часто зустрічається у ономатопоетичних лексичних одиницях. У даному тексті виступає прислівником, та є словом яке записується лише за допомогою кани:

- サリマンのバカも。いよいよ私の力が必要になった。(Sariman no baka mo. Iyoiyo watashi no chikara ga hitsuyou ni natta). – Саліман така дурненька. У решті решт їй стала потрібна моя сила.

Наступний приклад містить в собі одразу псевдо ономатопея та ономатопеїчний вислів.

- ずっと (zutto) – прямо, часто, постійно, на багато (краще, гірше), є прислівником. У мультиплікаційному творі зустрічається в наступному контексті:

- しっかりしなさいよ。ここにずっと来たかったんでしょ？ (Shikkari shi nasai yo. Koko ni zutto kitakatta ndesho?) – Будь більш сильною. Ти ж хотіла сюди часто приходити, чи не так?

У цій фразі також є застосування ономатопеїчного вислову, а саме しっかり (shikkari) – що означає твердо, впевнено, рішуче, сильніше.

"Рибка Поньо на кручі" (яп. 崖の上のポニョ Gake no Ue no Ponyo) – японський мультиплікаційний твір, режисер якого Хаяо Міядзакі. Він був створений у 2008 році студією "Гіблі".

За сюжетом рибка Поньо, яка є дочкою чаклуна та морської богині знайомиться з людським хлопчиком та сама перетворюється на таку ж п’ятирічну дівчинку, щоб з ним дружити. А хлопчик, батько якого рідко буває вдома, тому що він капітан морського судна, живе з мамою, яка працює у будинку престарілих та доглядає за людьми похилого віку. Батько Поньо був дуже проти цього союзу і всіма силами намагався повернути дочку, а її мати побачивши щирі почуття дітей, дала дозвіл на їх дружбу.

Аналізуючи даний твір було виявлено наступні ономатопоетичні лексичні одиниці.

- じっと (jitto) – знаходитися в нерухомому положенні (стояти, сидіти). Записується за допомогою кани. Відноситься до групи звуконаслідування – гітайго, яка зображує стан живих та неживих предметів. У контексті твору зустрічається наступним чином:

- 猫は来ないかなあ。（neko wa konaikanaa）– Я сподіваюся, що коти сюди не доберуться.
- じっとしるんだよ。すぐ戻ってくるからね。（Jitto shiru nda yo. Sugu modotte kurukara ne).– Сиди тут тихенько, а я скоро повернуся.

- クシャクシャ (kusha kusha) – бути пом’ятим, зморщеним, зім’ятим. Виступає у контексті твору звуконаслідуванням, також може мати форму "на" прикметника, або прислівника. Відносимо в групу гітайго, яка в даному випадку описує стан об’єкту (цукерки) , яка виглядає пом’ятою. У тексті з’являється наступним чином:

- トキさんにもあげる。（tokisan ni mo ageru）– Пригости також пані Токі.
- クシャクシャだね。何だい？　これ。（kusha kusha dane. Nani dai? Kore). – Така пом’ята. А як її відкрити? А тут.

- ザーザー (zāzā) – сильно лити, про дощ. У даному контексті говорить про сильну зливу. Даний вислів належить до групи гіонго, яка передає звук сильного дощу.

- 今日は雨がザーザー降っているね。(Kyō wa ame ga zāzā futte iru ne). – Сьогодні йде сильний дощ, чи не так.

Можливо навіть ім'я головної героїні – рибки може містити в собі ономатопею, оскільки ポニョポニョ (ponio ponio) – означає бути пухленьким товстуватим, а героїня дійсна була кругленька та мала досить незвичайну форму, як для рибки, можли назвавши її Поньо хлопчик хотів підкреслити її незвичайність на пухкі щіщки.

Наступним для аналізу наявної ономапеїчної лексики постає мультиплікаційний твір під назвою *"Мій сусід Томоро"* ("となりのトトロ" (tonari no Totoro) – аніме, яке було створено в Японії у 1988 році.

За сюжетом дві сестрички та їх тато переїжджають жити в старенький будинок у селі. Мама дівчат хворіє і знаходиться у лікарні, тому всі обов’язки на плечах тата. Граючись дівчатка знаходять магічну істоту Тоторо – велике

волохате створіння, який стає другом дівчат, показує дівчатам інший світ в якому панує магія та різні магічні істоти, такі як кіт-автобус, та допомагає їм у скрутний момент.

При аналізі анімаційного фільму було виявлено наступні ономатопеїчні вислови:

- ボロボロ (boroboro) – хиткий, пошарпаний, у поганому стані. Відносимо до групи гітаго, яка описує стан речей, у даному випадку хиткий стан старого будинку.

- この家はボロボロね。すごい！大好きだよ！(Kono ie wa boroboro ne. Sugoi! Daisuki dayo!) – Цей будинок такий пошарпаний. Клас! Мені він дуже подобається!

- ゾワゾワ (zowazowa) або ще зустрічається як ザワザワ (zawazawa) – цей ономатопоетичний вислів зображує звук шуму та шелесту. Відноситься даний вислів до групи гіонго, оскільки саме ця група містить в собі вислови, що передають звуки навколишнього середовища, у даному випадку це звук шуму під час руху.

  У контексті анімаційного твору зустрічається наступним чином:

- ススワタリ？ススワタリって？こんなんでゾワゾワって動くもの？ (Susuwatari? Susuwatari tte? Kon nande zowazowa tte ugoku mono?) – Сусуватарі ? Сусуватарі кажете? Це вони так шумлять, коли рухаються.

- そうだ。誰もいねえ　古い家にわいて。（Sōda. Dare mo inē furui ie ni waite). - Саме так. Вони поселилися в старому будинку в якому ніхто не живе.

- どんどん (dondon) – дана одиниця означає робити щось швидко, багато, безперестанку або один за одним. У творі застосовується як багато, ситно їсти, щоб не бути голодним.

  У мультиплікаційному творі зустрічається у наступному контексті:

- 月曜日には病院へ戻るの少しずつ慣らすんだって。(Getsuyōbi ni wa byōin e modoru no sukoshizutsu narasundatte). – Ми вже потрохи звикаємо відвідувати лікарню по понеділках.
- そうかい。そじゃ。どんどん食べてもらわなくちゃ。(Sō kai. Sōja. Dondon tabete morawanakucha). – Зрозуміло, то вам потрібно гарно їсти.

- おいおい (oioi) – плакати в голос (навзрид). Відноситься дана лексична одиниця до групи гіонго, передає звуки з навколишнього середовища, у мультиплікаційному творі застосовується, щоб описати сильний плач. У творі застосовується наступним чином:

- 妹ちゃん、おいおい泣いで！（Imōto-chan, oioi naide!） – Сетро, перестань так сильно плакати.
- お母さんは大丈夫かな。心配している。（Okāsan wa daijōbukana. Shinpai shite iru). – Я переживаю чи все добре з мамою.

Наступним анімаційним твором для аналізу виступає *"Служба доставки Кікі, юної відьми "* (魔女の宅急便) (majyo no takkyubin) – аніме було випущено у 1989 році студією Гіблі, режисером даного анімаційного фільму є Хаяо Міядзакі. Сюжет мультфільму заснований на книзі "Відьми на служба доставки" , що написана Кадоно Ейко, що правда фільм включає в себе не весь сюжет, а тільки літні місяці, хоча книга описує цілий рік життя Кікі.

За сюжетом маленька відьма на ім’я Кікі, самостійно переїжджає жити у інше місто на березі моря, після того як їй виповнилося 13 років. На щастя у цьому місті живуть хороші люди, які допомогли їй з житлом та місцем роботи. Тож після приїзду дівчина працює у місцевій пекарні та ще й має власну службу доставки, розвозячи замовлення по всьому місту.

При аналізі даного твору було визначено наступні ономатопеїчні лексичні одиниці:

- キラキラ (kirakira) – даний вислів означає блищати, виблискувати, у даному випадку говориться про море. Оскільки вираз описує стан, якого об’єкту, а саме блиск, він відносить до групи Гітайго.

У контексті твору з’являється наступним чином.

- 13 歳小さな女の子がホーキになって空からおりてさにわ。目をキラキラさせてちょっと　　(なまいき);生意気そうで。(13-Sai chiisana on'nanoko ga houki ni natte sora kara orite-sa ni wa. Me o kirakira sa sete chotto namaiki-soude). – 13ти річна маленька дівчинка, з’явилася з неба сидячи на мітлі, її очі так виблискували, і була вона сповнена рішучості.

- ワクワク　(wakuwaku) – означає нервувати, бути схвильованим, буди збудженим. У даному випадку застосовується для опису стану дівчинки перед вильотом з батьківського дому, тому відносить до групи Гітайго.

У контексті твору:

- どうなることやら心配だね。決めたすぐの人だから。（Dou naru koto yara shinpaida ne. Kimeta sugu no hitodakara). - Мене хвилює, що буде далі. Ти є так швидко прийняла це рішення.
- 私は贈り物の人とあげるときみたいにワクワクしてるね。（Watashi wa okurimono no hito to ageru toki mitai ni wakuwaku shi teru ne). – Я так само схвильована, як людина яка дарує подарунок.

Наступний діалог з мультиплікаційного твору містить відразу дві ономатопеїчні лексичні одиниці:

- ガンガン (gangan) – має значення дзвеніти, гудіти. У даному випадку описує дзвін у голові людини. Входить в склад групи гітонго.
- ちゃんと　(chanto) – гарно, сильно повністю. У даному випадку описує стан дівчинки, яка гарно не витерлася після того як змокла під дощем тому відносимо також до групи гітайго.

- ひどい熱ね。（hidoi netsu ne). – Така жахлива температура.
- 頭がガンガンするの。（atama ga gangansuru no. ）– У мене так дзвенить в голові.
- 昨日、ちゃんとふかなかったでしょ。（Kinou, chanto fukanakatta desho). – Вчора, ти ж повністю не витерлася.

- おい おい泣く(oi oi naku) – означає сильно плакати. Група гісейго оскільки описує звуки з навколишнього середовища.

- ああ。困ったね。これがないの子おいおい泣すんだよ。(aa. Komatta ne. Kore ga naita no ko oioi na sunda yo). – Ох, біда. Якщо у дитини цього не буде, вона буде сильно плакати.

- きっと(kitto) – має значення бути переконаним, звичайно, безумовно, безсумнівно. Відносимо до групи гітайго, описує стан переконання. Також даний ономатопеїчний вислів може мати означати: жорстоко, суворо, але е в даному контексті.

  У контексті твору :

- きっと、きっと叔母さんとお誕生日をしりってあがるは、プレゼントを考える楽しみから。（Kitto, kitto sono ko obasan to o tanjōbi o shiri tte agaru wa, purezento o kangaeru tanoshimi kara). – Звичайно, звичайно, ви скажіть коли у тітоньки день народження і я з радістю буду думати над подарунком для неї.

При аналізі даного твору також була визначена псевдо ономатопеїчна одиниця:

- とんとん (tonton) – що означає, рівно стільки, або урівнювати щось, один на один.

  У контексті аніме:

- お早う。この町に魔女がいるか？ （Ohayou. Kono machi ni majo ga iru ka?）– Доброго ранку. А у цьому місті є відьма?

  -いや。ちかごろはとんとん見かけんな。(Iya. Chikagoro wa tonton mikaken na). – Ні. У наші дні я цього не бачив.

Як видно за контекстом とんとん(tonton) тут не виступає як ономатопея, але це залежить від способу використання, тому що якщо говорити про стук, постукування, то даний вислів стає ономатопеєю.

Наступний мультиплікаційний твір для аналізу *"Небесний замок Лапута"* 天空の城ラピュタ (Tenkūnoshirorapyuta). Даний мутфільм був створений студією Гіблі в 1986 році.

За сюжетом дівчинка на ім'я Шіта має магічний талісман, який є ключем до таємничого небесного замку Лапута і якому за повір'ям є багато скарбів. На юну дівчину полюють пірати, які хочу добратися до скарбів та далекий роди Шіти, який хоча отримати силу та керувати замком Лапута. Дівчина не хоча віддавати свій талісман і намається втекти, саме під час такої втечі вона знайомиться з хлопцем, якого звуть Падзу, вони швидко стають друзями та борються з усіма неприємностями разом.

В решті решт усі, і друзі, і вороги, добираються до замку Лапута, але розуміння слова "скарб" у всіх різне, комусь важлива влада, комусь матеріальні цінності, а комусь духовні. Тож друзі прийняли рішення, зруйнувати той замок, який всіх непокоїв своїми скарбами та повернулися до свого нормально життя.

При аналізі даного мультиплікаційного твору були виявлені наступні ономатичні лексичні одиниці сучасної японські мови:

- グズグズ (guzuguzu) – вештатися, нічого не робити, байдикувати, часто виступає дієсловом. Дана ономатопоетична одиниця описує дію людини, тож відносить до групи гітайго.

У контексті グズグズ (guzuguzu) з'являється наступним чином на двічі:

- あそこでどうしてグズグズしているの？早く仕事をしろ！ (Dōshite guzuguzu shi shi teru no? Hayaku shigoto o shiro!) – Чого ти там возишся? А ну швидко до роботи!
- 女の子は空から落ちた。(On'nanoko wa sora kara ochita). – Тут дівчина з неба впала.

- ちゃんと (chanto) – робити щось ідеально, гарно, у правильний спосіб. У реченні часто виступає прислівником. Описує спосіб виконання якоїсь дії, входить до складу онаматичної групи гітайго.

У контексті твору:

- 見つけたの？ (mitsuketa no?) – Знайшли?
- ダメだよ。まま、真っ暗でも何も分からない。(Dameda yo. Mama, makkura demo nani mo wakaranai). – Все безрезультатно. Нічого не можна розгледіти через темноту.
- ちゃんと探したのだろ！(Chanto sagashita ndaro!) – А ну гарно шукайте!

• サッサ (sassa) – швидко, без затримки, прямо зараз. Часто виступає у ролі прислівника. Відносить до гітайго, оскфльки зображує виконання дії.

У мультиплікайному творі виступає наступним чином:

- このバカどもサッサと仕事をしないだ。(Kono bakadomo sassato shigoto o shinaida). – Ці дурники працюють зовсім повільно.

• ニコニコ (nikoniko) – сміятися, посміхатися, бути з посмішкою на обличчі. Входить до групи гісейго оскільки дана лексична одиниця зображує сміх, як звук який був створений людиною. У речнні може зустрітися у ролі прислівника.

У контексті твору виступає наступним чином：

- この彼女はいつも快活でニコニコしている。(Kono kanojo wa itsumo kaikatsude nikoniko shite iru). – Ця дівчина постійно щиро посміхається.

Аналіз на використання ономатопеїчну лексичну у сучасній японській мові також пройшов досить цікавий мультиплікаційний твір *"Помпоко: Війна танукі в період Хейсей"* (平成狸合戦ぽんぽこ) (Heiseitanukigassenponpoko), даний твір був створений студією Гіблі у 1994 році. Режисером даного аніме є Хаяо Міядзакі.

За сюжетом група єнотів, володіння яких постійно потерпають від руйнування через розширення інфраструктури людей, вирішила захищати своє житло. Тож вони прийняли рішення застосувати їх здібності до трансформації їх тіл для зупиненки вторгнення людей. Два єноти з цієї групи, які особливо здібні у перетвореннях відправляються до міста Сікоку, щоб заручиттися допомогою

Мудреців. Тим часом. Усі хто залишився, намагалися зробити все щоб зупинити підготовку до будівництва спочатку шляхом створення деяких неполадок, а згодом навіть прямими нападами на цей майданчик. Але люди дуже наполегливі і нехочуть залишати цю територію, тож танукі продовжують застосувати ще більше заходів для зупинки цих руйнівників.

При аналізі даного твору було помічено багато як ономатопеїчних одиниць так і псевдо онаматопею. Тож далі будуть наведені спочатку ономатичні лексичні одиниці сучасної японської мови:

- ぽ ん ぽ こ (ponpoko) – дана одиниця звуконаслідування зустрічається у самій назві цього анімаційного твору, цей вираз зображує звук барабанів. Тож це відноситься до групи до групи гіонго оскільки даний вираз передає саме звук почутий з навколишнього середовища.

  平成狸合戦ぽんぽこ (Heiseitanukiga) – Помпоко, війна танукі в період Хейсей, або якщо прекладати дослівно: Барабанна дріб, війна єнотів у період Хейсей.
- たぶたぶ（tabutabu）– ономатопеїчний вислів, що має досить багато значень, він означає робити щось зі всплеском, або якщо говорити про одяг то зображує мішкуватість, говорячи про форму людини – передає її пишні розміри, але у даному анімаціному фільмі він робить наголос на велику кількість єнотів.

  У контексті твору має наступне застосування:

- タブタブとタヌキはどこへいく？タヌキはタブタブと居場所がない。（Tabutabu to tanuki wa doko e iku? Tanuki wa tabutabu to ibasho ga nai). – Так багато єнотів, куди ми підемо? У єнотів не має так багато місць куди можна податися.

- へナへナ (henahena) – вислів, що означає слабкий, не здатний до якоїсь дії. Дане звуконаслфдування відноситься до ономатопеїчної

групи гітайго оскільки описує стан людини, або її здатність до виконання якоїсь дії.

- 今はタヌキが本当にヘナヘナ (ma wa tanuki ga hontōni henahena) – Зараз єноти і правда досить слабкі.

- ウジャウジャ (ujauja) – даний вислів означає кучкуватися, знаходитисяу певній групі. Належить до групи звуконаслідувань під назвою гітайго, оскільки описує стан речей, або ситуацію.

У контексті анімаційного твору з'являється наступним чином:

- 今 ウジャウジャ住んでやがる所はみんな昔 俺たちが住んでた所だ！(Ima ujauja sunde ya garu tokoro wa min'na mukashi oretachi ga sun deta tokoroda!) – Місце де ми зараз разом живемо – це місця, де ми жили з покон віків!

- モリモリ (morimori) – багато їсти, гарно наїдатися. Описує дії об'єкта у даному випадку стосовно їжі, тож даний вислів відноситься до групи гітайго.

У контексті мультфільму:

- タヌキは来るべき冬に備え。もりもり食べて皮下脂肪を蓄え。（Tanuki wa kurubeki fuyu ni sonae. Morimori tabete hikashibō o takuwae) – Танукі готувалися до наступаючої зими. Тож вони гарно наїдалися та запасалися підшкірним жиром.

Працюючи над аналізом даного анімаційного твору було помічено не тільки одиниці звуконаслідування, а й псевдо ономатопею, яку легко можна сплутати на слух. А саме такий вираз як 元々 もともと (motomoto) – даний вислів означає з самого початку, або від природи, першо похідний. Ця лексична одиниця є прислівником і в основному записується ієрогліфами. У контексті твори вона зустрілася у такому руслі: 彼らは元々あった文明を破壊している。(Karera wa motomoto atta bunmei o hakai shite iru). – Вони руйнують нашу корінну цивілізацію. Тобто люди почали руйнувати те, що вже існувало з покон віків, для своїх власней цілей розбудови та інфраструктрного розвитку.

Ономатопеїчна лексика – це великий пласт лексики японської мови, дослідження якої ще не вичерпали всього потенціалу цих одиниць. Розпізнати одиниці звуконаслідування досить легко, але ще легше їх сплутати з псевдо ономатопеєю, яка по структурі, застосуванню та значенні може бути однаковою та для того щоб дізнатися точну інформацію варто звернутися до словника. Часто одна лексична одиниця японської мови може виступати як ономатопеєю так іншою частиною мови, що і створює складність у застосуванні та розпізнанні та є поштовхом до ще детальнішого вивчення цього лексичного пласту сучасної японської мови.

3.2 Структурні особливості ономатопеїчної лексики японської мови (на метеріалів мультфільмів Хаяо Міядзакі)

Ономатопеїчна лексика сучасної японської мови має значні структурні відмінності від звичайної ономатопеї, що є загально прийнятою. Загально прийнята ономатопеїчна лексика, якщо не брати до уваги власні імена та займенники, несе у собі ознаку поняття, а звуконаслідувальна та звукозображувальна лексика навпаки передає стан та образ предмету.

При аналізі мультиплікаційного твору *"Віднесені привидами"* (千(せん)と千尋(ちひろ)の神隠(かみかく)し (sen to chihiro no kamigakushi) Сен та Чіхіро у полоні привидів) було виявлено 6 ономатопоетичних одиниць, а саме:

- ふらふら (furafura) – відчувати запаморочення або трястися від страху або хвилювання.
- ひょろひょろ（hyorohyoro） - недбало ходити, шастати, бродити.
- ぐずぐず (guzuguzu) – не відразу щось розуміти, затримуватися.
- しっかり（shikkari） - твердо, впевнено.
- ちびちび (chibichibi) – потихеньку, потрошки.
- きっと (kitto) – бути впевненим, переконаним у чомусь.

При детальному структурному розгляді даних ономатопеїчних одиниць сучасної японської мови, можна побачити належність до трьох структурних груп.

Перша група CVCVCV з наведених вище прикладів сюди належать ふらふら (furafura), ひょろひょろ（hyorohyoro）, ぐずぐず (guzuguzu), ちびちび (chibichibi). У даних ономатопеїчних висловах присутня редуплікація. Усі одиці цієї групи у даному випадку належать до групи гітайго, або звукозображення, вони передають самопочуття, спосіб діїї, а не пряме звичне поняття.

До наступної групи CVQ належить лише один вислів きっと (kitto), ономатопея, дана одиниця складається з одно "C" – приголосного звуку, одного "V" – голосного звуку та "Q", який не передає ніякого звуку але подвоює звучання наступного приголосного звуку. Вислів きっと (kitto) належить до групи гітайго, тому що він зображує стан переконаності та впевненості в чомусь.

Останній ономатичний вислів しっかり (shikkari) належить до групи CVQCVri, тут "ri" допомагає у подовженні попередньої голосного звуку, "CV" – приголосний та голосний звук відповідно, та "Q" – подвоює наступний приголосний звук. Ця лексична ономатопеїчна одиниця японської мови відноситься до звукозображувальної групи гітайго, оскільки передають твердість та впевненість у чомусь.

З наведеного вище структурного аналізу помітно, що більшість ономатопеїчних одиниць цього анімаційного фільму належать до редуплікаційної групи CVCVCV та зустрічають одиничні випадки належності до груп CVQ та CVQCVri. Також усі ономатичні вислови цього мультфільму належать до звукозображувальної групи гітайго та записувалися хіраганою.

Наступним для аналізу було відібрано анімаційний твір Хаяо Міядзакі під назвою *"Ходячий замок Хаула"* (на японській мові “ハウルの動く城” (hauru no ugoku shiro). У даному творі виявлено 7 ономатичних лексичних одиниць японської мови:

- ぐっすり(gussuri) – коли говорять про сон, це означає міцно, міцно спати.

- ウロウロ (uro uro) – не знаходити собі місця, вештатися.
- キラキラ (kira kira) – блискучий, мерехтливий, іскристий.
- ハアーハア (haa – haa) – важко дихати, голосно видихати повітря.
- ぴったり (pittari) - точно, насправді.
- すっかり (sukkari) – повністю, зовсім, цілком.
- はっきり (hakkiri) – ясно, чітко, точно, прямо.

Ономатопоетичні лексичні одиниці цього японського анімаційного фільму розділилися за своєю належністю лише на дві структурні групи.

Вислови ウロウロ (uro uro), キラキラ (kira kira), ハアーハア (haa – haa) належать до редуплікаційної групи CVCVCV, "C" – передає приголосний звук, "V" – означає голосний звук, хоча якщо розубрати вислів ウロウロ (uro uro), який означає вештатися, не знаходити собі місця матиме трохи інакшу формулу, а саме VCVVCV, оскільки даний вислів починається з голосної. Два вислови з цієї групи є звукозображувальними одиницями гітайго – це ウロウロ (uro uro), キラキラ (kira kira), що означають вештатися та виблискувати відповідно, а от вислів ハアーハア (haa – haa), належить до звуконаслідувальної групи гіонго, оскільки він передає звук видихання повітря.

Та аж чотири ономатичні вислови за своєю структурою відносяться до групи CVQCVri - ぴったり (pittari), すっかり (sukkari), はっきり (hakkiri), ぐっすり (gussuri), за цією формулою "C" – передає приголосний звук, "V" – означає голосний звук, "Q" – подвоює наступний приголосний звук, а "ri" – подовжує попередню голосну, оскільки дані висло ознають точність, ясність, чіткість та опис міцного сну, всі вони належать до групи звукозображувальних одиниць.

Провівши дослідженням цього мультиплікаційного фільму можна побачити, що ономатопея тут за своєю структурою розділилася лише на дві структурні групи, а за своїм занченням більшіть з виразів належить до групи гітайго, яка передає стан, почуття, спосіб дії та інше. Лише один вислів з групи редуплікацій належить до групи гіонго, тому що передає звук сміху.

Наступним для дослідження був обраний популярний мультиплікаційний фільм *"Рибка Поньо на кручі"* (яп. 崖の上のポニョ Gake no Ue no Ponyo). Хоч дане аніме є достатньо популярним, але тут було виявлено лише три ономатопоетичні лексичні одиниці сучасної японської мови, а саме:

- じっと (jitto) – знаходитися в нерухомому положенні (стояти, сидіти).
- クシャクシャ (kusha kusha) – бути пом’ятим, зморщеним, зім’ятим.
- ザーザー (zāzā) – сильно лити, про дощ.

Аналізуючи дані лексичні одиниці звунаслідування та звукозображення з семантичної точки зору помітна їх належність до двох груп, а саме вирази じっと (jitto) та クシャクシャ (kusha kusha) – це гітайго оскільки, вони означають стан нерухомості та зминання чогось, відповідно. А от вираз ザーザー (zāzā), який зображує свук сильного дощу, зливи, належить до групи гіонго.

За своїми структурними особливостями ономатопоетичні вислови сучасної японської мови з даного мільтфільму теж розділилися на дві групи.

Вирази クシャクシャ (kusha kusha) та ザーザー (zāzā) мають редуплікаційну структуру тому їх формула буде CVCVCV та CVCV відповідно, а ономатопеїчний вираз じっと (jitto) має формулу CVQ. За цими формулами "C" – передає приголосний звук, "V" – означає голосний звук, а "Q" – подвоює наступний приголосний звук.

Тож за своїми структурними характеристиками, два вислови мали однакову формулу, а саме редуплікція та лише один відрізнявся. З семантичної точки зору вираги поділися також на дві групи, один вираз відносився до групи гіонго та два до гітайго.

Далі структурний аналіз був проведений над анімаційним фільмом, що називається *"Мій сусід Тоторо"* ("となりのトトロ" (tonari no Totoro) та було виявлено 4 ономатопоетичні одиниці:

- ボロボロ (boroboro) – хиткий, пошарпаний, у поганому стані.

- ゾワゾワ (zowazowa) – зображує звук шуму та шелесту.
- どんどん (dondon) – робити щось швидко, багато, безперестанку або один за одним.
- おいおい (oioi) – плакати в голос (навзрид).

Під час аналізу даного мультфіму була помічена цікава структурна особливість наявної ономатопеїчної лексики, кожен з чотироьх висловів належить однієї структрної групи, а саме CVCVCV, хоча їх формули трошки видозмінилися.

ボロボロ (boroboro) має формулу CVCV та означає хиткий занедбаний стан, тож належить до групи гітайго, ゾワゾワ (zowazowa) також має формулу CVCV та передає звук шелесту або шуму, тож відноситься до групи гіонго, яка в свою чергу передає звуки навколишнього середовища. Вислів どんどん (dondon) означає швидке виконання дії та має формулу CVVCVV. Останній вираз おいおい (oioi) належить до групи гіонго, оскільки передає звук, який видає людина, а саме звук плачу та має формулу VVVV, тому що має лише голосні звуки.

Хоча цей мультиплікаційний фільм не містить у собі велику кількість ономатопоетичних одиниць сучасної японської мови, але ці вирази відносяться аж до трьох груп за їх використанням, а саме гітайго, гісейго та гіонго.

Також був проаналізований мультфільм відомого японського мультиплікатора та режира під назвою *"Служба доставки Кікі, юної відьми "* (魔女の宅急便) (majyo no takkyubin) та було виявлено 6 ономатопеїчних одиниць.

- キラキラ (kirakira) – блищати, виблискувати.
- ワクワク (wakuwaku) – означає нервувати, бути схвильованим, буди збудженим.
- ガンガン (gangan) – має значення дзвеніти, гудіти.
- ちゃんと (chanto) – гарно, сильно, повністю.
- おいおい (oi oi) – означає сильно плакати.
- きっと (kitto) – бути переконаним, безумовно, безсумнівно.

Проаналізувавши вище вказані ономатопоетичні одиниці сучасної японської мови, які були помічені приперегляді мультфільму, було визначено, що вони мають приналежність до всіх трьох ономатопеїчних груп: гіонго, гісейго та гітайго. Тож до групи гітайго відносяться вислови ワクワク (wakuwaku), ちゃんと (chanto) та きっと (kitto), які передають знервованість, силу та переконаність відповідно. Вислів おいおい (oi oi) відноситься до групи гісейго, оскільки описує голос сильного плачу людини, а ガンガン (gangan) відноситься до групи гіонго, бо передає звук дзвону або гудіння.

За структурними характеристиками ономатопоетичні одиниці належать до трьох груп. Тож до редуплікаційної групи з формулою CVCVCV входять ワクワク (wakuwaku), ガンガン (gangan) формула у цьому прикладі трохи видозмінена на CVVCVV, та おいおい (oi oi) з формулою VVVV. Вираз ちゃんと (chanto) за структурою відноситься до групи CVN, тому що містить носовий звук. Останній вираз きっと (kitto) має формулу CVQCV, оскільки він містить в собі елемент "Q", що подвоює наступний приголосний звук.

Звуконаслідувальні та звукозображувальні одиниці даного мультфільму належать до всіх трьох наявних у японській мові груп ономатопеї – гітайго, гіонго та гісейго, та належать до трьох структурних формул ономатопеї японської мови.

Досліджуючи ономатопеїчну оексику мультфільму *"Небесний замок Лапута"* 天空の城ラピュタ (Tenkūnoshirorapyuta) було виявлено 4 ономатопоетичні лексичні одиниці.

- グズグズ (guzuguzu) – вештатися, нічого не робити, байдикувати.
- ちゃんと (chanto) – робити щось ідеально, гарно, у правильний спосіб.
- サッサ (sassa) – швидко, без затримки, прямо зараз.
- ニコニコ (nikoniko) – сміятися, посміхатися, бути з посмішкою на обличчі.

Наведені вище ономатопоетичні одиниці за совоїми структурними характеристиками розділяються на три групи. До групи CVCV належать グズグズ (guzuguzu) та ニコニコ (nikoniko), оскільки у них спостерігається редуплікація. Вислів サッサ (sassa) належить до структурної формули CVQCV та містить в собі "Q", що подвоює наступний приголосний звук. Останній вислів ちゃんと (chanto) за структурою відноситься до групи CVN, тому що містить носовий звук.

За своїми характеристиками по застосуванню, тобто способом їх вживання дані ономатопоетичн вирази відносяться до двох груп японської ономатопеї. Перша група гітайго, до неї належать перші три вирази, наведені вище - グズグズ (guzuguzu), ちゃんと (chanto) та サッサ (sassa), оскільки вони передають стан та спосіб виконання, якоїсь дії. А ニコニコ (nikoniko) зображує звук сміху тому належить до групи гісейго, оскільки передає звук, що створений людиною.

Останній мультиплікаційний фільм, який був обраний для дослідження має назву *"Помпоко: Війна танукі в період Хейсей"* (平成狸合戦ぽんぽこ) (Heiseitanukigassenponpoko) у даному творі було помічено 5 ономатопоетичних одиниць, а саме:

- ぽんぽこ (ponpoko) – звук барабанів.
- たぶたぶ（tabutabu）–зображення пишних форм, або наголос на велику кількість.
- へナへナ (henahena) –слабкий, не здатний до якоїсь дії.
- ウジャウジャ (ujauja) – даний вислів означає кучкуватися, знаходитисяу певній групі.
- モリモリ (morimori) – багато їсти, гарно наїдатися.

Усі 5 ономатопоетичних виразів, що зустрічаються у цьому аніме належать до редуплікаційної структурної групи та мають однакову формулу CVCV, а що до їх семантичної оцінки, то вони розділилися на дві групи, найперший вираз із наведених вище, належить до крупи гіонго, оскільки передає звук барабанів, а

інші чотири слови, що зображують пишні форми, слабкість, кучкування у групах та велике споживання їжі відповідно, належать до групи гітайго.

Висновки до розділу 3

У даному розділі проводиться дослідження на виявлення ономатопоетичних лексичних одиниць сучасної японської мови у анімаційних фільмах відомого на весь світ японського режисера Хаяо Мядзакі. Окрім виявлення ономатопоетичної лексики, було також наведено приклад із контексту самого мультфільму.

У другій частині даного розділу було проведено структурно-семантичний аналіз ономатопоетичних лексичних одиниць, які були виявлені раніше при дослідженні анімаціних фільмів.

Проаналізувавши отримані результати дослідження можна побачити, наступне, якщо кожен мультфільм має середню продовжуваність, приблизно півтори – дві години, то кількість наявної онгоматопеїчної лексики є не такою ж і великою. Було помічено наступне, якщо мультфільм розрахований на більш молодшу аудиторію, то він має більше ономатопоетичних лексичних одиниць у своєму контексті.

Дослідивши сім анімаційних фільмів було виявлено 35 ономатопоетичних одиниць. За своїми структирними особливостями, більшість із них належить до групи редуплікаційної групи, а саме 24. Що до їх семантичних характерисик, було помічено, що велику чисельність також налічує ономатопеїчна група гітайго, яка описує стани: емоційний, духовний, фізичний та інші; спосіб виконання дії і т.п., до неї належить аж 27 ономатопоетичних лексичних одиниць із наведених 35.

Тож можна зробити висновок, що найбільш популярними для використання у мільтфільмах та в повсяк денному мовленні ономатопеїчні лексичні одиниці сучасної японської молви, що належать до групи гатійго та мають редуплікаційну структуру.

ВИСНОВКИ

Проблема ономатопоетичної лексики має тісний з'язок з проблемою мовного знаку. У дипломній роботі ономатопеїчні лексичні одиниці сучасної японської мови розглядаються з точки зори їх значущості у комунікаційному процесі. Ономатопеїчна лексика є великою частиною сучасної японської мови. Дані лексичні одиниці є одним з основних способів передачі звуків навколишнього середовища у мовленні, що і є підтвердженням їх важливої позиції в японській мові. Таку точку зору підтверджують і численні роботи та дослідження, що були зроблені у багатьох країнах світу і зокрема в японськійй мові.

У роботі було проведено системний та структурно-семантичний аналіз лексико-граматичної категорії ономатопоетичної лексики, на прикладі японської мови з метою розробки способів класифікації даної категорії та розбору особливостей її структури. Робота була виконана на основі існуючих досліджень була розроблена класифікація видів ономатопоетизмів в японській мові та зроблена структурна класифікація ономатопеїчної категорії японської мови.

Ономатопоетична або звуконаслідувальна лексика сучасної японської мови має широке застосування у повсякденному мовленні. Дану лексику активно використовують у дитячій літературі, художній літературі, у повсякденному мовлення при неформальному спілкуванні, застосовується у творах манги, в аніме та навіть у професійній практиці. Також для посилення виразності та підвищення емоційності текстів, звуконаслідувальна лексика використовується навіть у публіцистичному стилі сучасної японської мови. Звукозображувальна лексика часто використовується у рекламних кампаніях продуктів та товарів для збільшення її попиту серед населення.

У першому розділі роботи розглянуто загально-теоретичні засади та історичні аспекти дослідження ономатопоетичної лексики в сучасному мовознавстві та дійшла наступних висновків:

Провевши роботу над дослідженням історичних аспектів робимо висновок, що ономапеїчна лексика почала привертати увагу дослідників та людей ще з давніх часів, наприклад індіанців та філософів стародавньої Греції. Навіть утворилася теорія, що мова виникла на ономатопеїчному підґрунті, коли люди намагалися імітувати звуки навколишнього середовища.

У ході дослідження історичних та теоретичних аспектів ономатопоетичної лексики, виявлено, що дослідження ономатопоетичної лексики завжди йшло у руслі дослідження походження мови, починаючи з положення про "природню прамову" давньогрецької школи стоків у формі теорії "фюсей". Дана теорія, хоча й мала багато противників, лягла в основу численних сучасних досліджень, які визначають наявність першопочаткового зв'язку між звуком та значенням у словах мови та визначають характер цього зв'язку як природний, на противагу традиційному визначенню зв'язку звучання-значення як довільного.

У процесі дослідження системи ономатопоетичної лексики на сучасному етапі, визначено, що даний клас слів представлений практично у всіх мовах світу. Особливо велику кількість ономатопей виділяють у мовах аглютинативної та коренеізолюючої будови, до яких відносяться японська, китайська, корейська, африканські мови та багатьох інших.

Проаналізувавши дослідження щодо характеру та місця ономатопоетичної лексики в японській мові, можна стверджувати, що звуконаслідувальні слова в японській мові визначаються як самостійна категорія слів, яка має однотипну будову, численні варіанти вживання, особливу структуру, словотвір. Найчисленніші з них звуконаслідування, що передають невимушені звучання, утворювані мовними органами, наслідування криків тварин, голосів птахів, звуків механізмів, звучання ударів тощо.

У другому розділі роботи проаналізовано місце та роль ономатопоетичної лексики в японській мові. Ономатопоетичні слова японської мови тяжіють до звуків первинного творення та в більшості випадків мають редуплікована основу. Ономатопоетизми як такі не мають морфологічних показників свої граматичні властивості вони реалізують у синтаксичних зв'язках. Ономатопоетичні слова

можуть виступати у реченні у якості підмета, іменного та дієслівного присудка, означення, додатку і виконувати функції різних типів обставин.

Дослідивши термінологічні аспекти визначення ономатопоетичної лексики, вважаємо, доцільним використовувати три основні терміни, запропоновані А.Мацумура, що широко використовуються в японському мовознавстві, та не мають прямих еквівалентів в загальновживаній лінгвістичній термінології [32]:

- гіонго (giongo) – аналог терміну "звуконаслідування" в його вузькому розумінні;
- гісейго (giseigo) – більш вузький термін на позначення голосів тварин та птахів;
- гітайго (gitaigo) – аналог терміну "звукосимволізм".

Втім, порівнюючи систему ономатопоетичної лексики японської та української мови, є доцільним вживання традиційних термінів *звуконаслідування, звукосимволізм* або *ономатопея* та їх відповідники, такі як *ономатопоетична лексика, ономатопоетизм, ономатопоетичне дієслово*, тощо.

У цьому ж розділі наведено детальну класифікацію ономатопоетичних лексичних одиниць японської мови, за її використанням та призначенням. Виділили, що ономапоетична лексика окрім поділу на три основні групи, має більш детальну класифікацію, не тільки групи, але й під групи, і належність від кожної з них залежить від ролі яку відіграє та чи інша лексична одиниця звуконаслідування.

В ході роботи над структурно-семантичним аналізом, виконали поділ ономатопоетичних одиниць за їх структурними характеристиками. Розділили всі ономатопеїчні одиниці на так звані структурні групи та навели приклади до кожної з них.

У третьому розділі даної дипломної роботи проведено дослідження мультфільмів відопого японського режисера Хаяо Міядзакі та розглянуто його творчі надбання, а саме його найбільш відомі твори "Віднесені привидами", "Служба доставки Кікі, юної відьми", "Мій сусід Тоторо", "Ходячий замок

Хаула" та ін. Особливу увагу у цьому розділі було приділено практичному дослідженню ономатопеїчних одиниць японської мови, які застосовувалися у мультфільмах Хаяо Міядзакі, та проведенню їх структурного та семантичного аналізу.

З такого дослідження було виявлено, що найбільш поширеними у своєму застосуванні ономатопеїчними одиницями, були вирази, що належать до групи гітайго, яка описує стан речей у навколишньому середовищі, стан душі людинии, опис її почуттів, серед досліджених ономатопоетичних одиниць з анімаційних фільмів, лексика гітайго складає більше 75%. Що до групи гіонго, відсоткове відношення її застосування складає приблизно 10%. Що до третьої групи гісейго, то вона зустрічалася дуже рідко, з усіх семи досліджених аніме, вона зустрічалася лише приблизно у 5% випадків. Це може свідчити про те, що гісейго, які відповідають за зображення голосу тварин, людей, або птахів, мають не велику частотність застосування в анімаційних фільмах. На відміну від написаних творів. Тож з цього дослідження можна зробити висновок, що одиниці, щонайбільше застосовуються у мультиплікаційних творах, є лексичні одиниці групи гітайго.

Усі класифікації та поділи виконані на основі розвідок та досліджень у даній сфері.

Проте дослідження не вичерпує всіх аспектів щодо визначення джерел становлення та походження японської ономатопоетичної лексики, її місця та ролі як окремої частини мови. Аналіз відповідної наукової літератури, а саме праць Поліванова Є.Д., Конрада Н.І., Комісарова В.Н., Чіронова С.В. та ін. дозволив лише частково виявити особливості та визначити основні напрями аналізу об’єкта дослідження – ономатопоетичної лексики.